

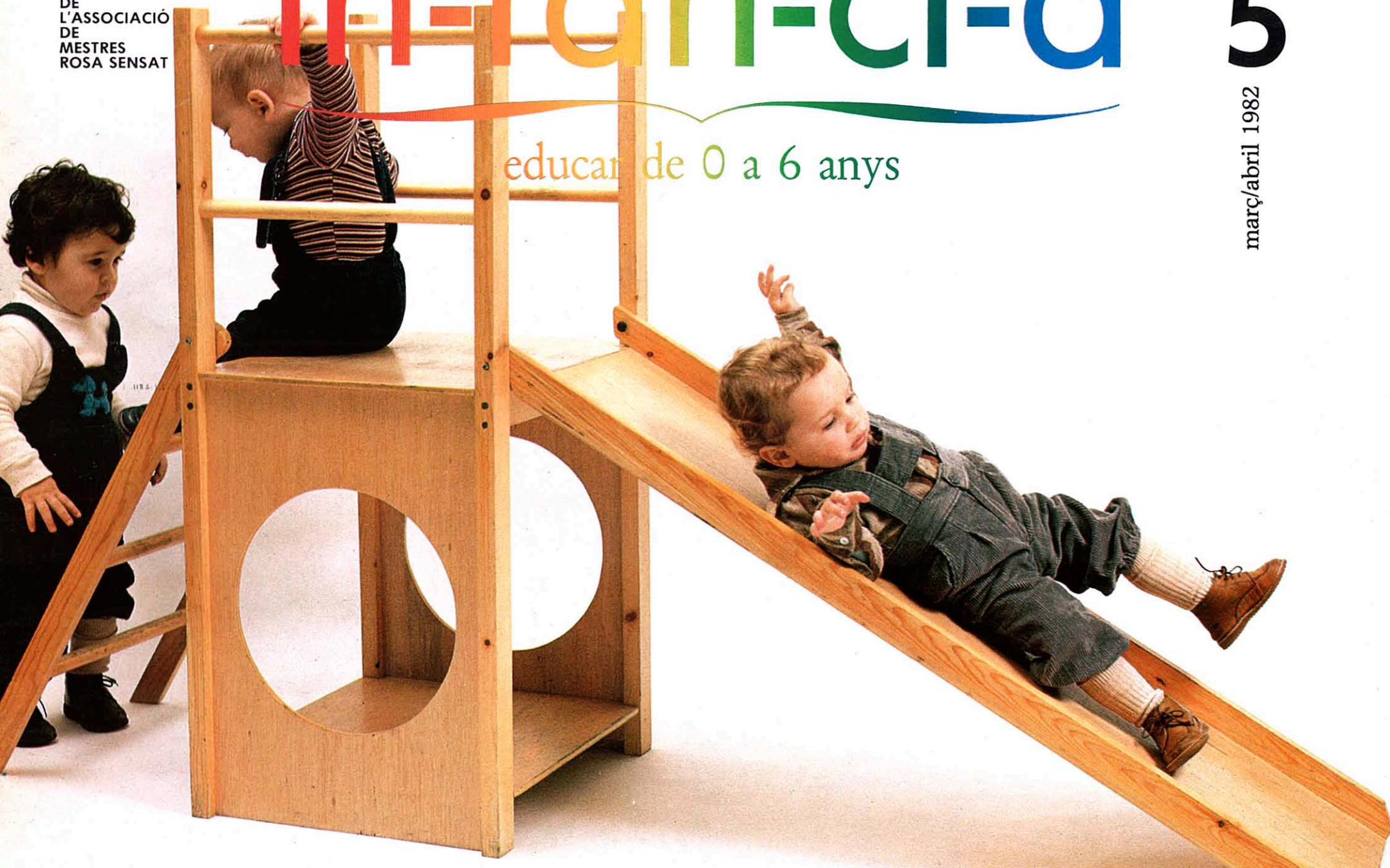
REVISTA
DE
L'ASSOCIACIÓ
DE
MESTRES
ROSA SENSAT

in-fàn-ci-a

educar de 0 a 6 anys

5

març/abril 1982

ABACUS
S.COOPERATIVA

servei a l'ensenyament

Còrsega, 269 baixos
Tels. 217 44 54 i 217 45 66
BARCELONA-8

Ausiàs March, 16-18
Tel. 302 21 08 (5 línies)
BARCELONA-10

Sucursal Vallès:
Forn, 8
Tel. 725 07 55
SABADELL

Sucursal Sta. Coloma:
Mm. Jacint Verdaguer, 73
Tel. 386 31 40
STA. COLOMA DE GRAMANET

CONSTRUCCIONS 0-6: PRIMER PRESSUPOST?

El pressupost de l'any 1981 va ser el darrer pressupost d'ensenyament fet oficialment a Madrid; les construccions escolars hi apareixien planificades des d'allí. Va haver-hi, però, una petita excepció: en els pressupostos de 1981 del Departament de Sanitat de la Generalitat apareixia una partida, 159 milions, per a construir Guarderies. Al Parlament va demanar-se que la partida passés al Departament d'Ensenyament, per a construcció d'Escola Bressol, com a primera mesura de planificació educativa d'un govern català; però la petició no va ser atesa: la Conselleria d'Ensenyament no comptava encara amb un servei de Construccions, es digué.

Els pressupostos de la Generalitat aquest any 1982 contenen ja tot el que es refereix a ensenyament, excepte l'universitari. Hi apareixen les parts de personal, manteniment, subvencions, construccions, etc. Aquest any el servei de construccions escolars de la Conselleria d'Ensenyament existeix i ja es dedica a construccions de preescolar i EGB. Però les concepcions madrilenyes continuen no sols en aquesta nomenclatura tan poc nostra («unitats», «centres», «preescolar» «EGB») sinó en la concepció de planificació educativa... tan poc educativa.

La construcció de les anomenades «Llars d'Infants» (aquí el nom ha canviat però res més) continua essent responsabilitat de la Conselleria de Sanitat, que continuarà gestionant les antipedagògiques construccions per guardar 100 ó 200 nens petits; només que aquest any amb una partida més reduïda, 49 milions per a Llars d'infants pròpies, i 72 milions per a Llars d'Infants privades, no se sap on ni quines.

Els pressupostos de construccions de la Conselleria d'Ensenyament són més explícits: s'acaben de construir 24 «unitats de preescolar» repartides entre cinc localitats de Barcelona, i dues de Lleida. S'acaben de construir 32 «centres d'EGB»; només en dos, l'un a la Seu d'Urgell i l'altre a Santa Coloma de Gramenet, hi podem sospitar aules de «preescolar». Comencen a construir-se 37 centres més; només en 16 d'ells podem sospitar-hi el mateix. Els mòduls continuen essent els de Madrid.

Un pressupost d'ensenyament veritablement nostre ha de contemplar la construcció d'una primera xarxa d'Escoles Bressol model, ha de contemplar la construcció de tants parvularis com correspongui, al costat de cada escola.

Fins que no sigui així, no serà de veritat el primer pressupost d'ensenyament de Catalunya.

L'infant d'un a dos anys té una enorme necessitat de moure's, pujar, baixar, saltar, exercitar la nova capacitat de marxa... és per això que vetllarem per oferir-li elements de joc que afavoreixin aquestes activitats, per exemple, un TOBOGAN.

Ha de ser estable, fàcil de traslladar d'un lloc a l'altre i resistent. És una joguina que estimula els infants durant molts anys.

Edició i Administració: A.A.P.S.A.
«Associació de Mestres Rosa Sensat»
Còrsega, 271 - Telèfon 237 07 01
Barcelona-8

Direcció: Irene Balaguer
Cap de redacció: Pepa Òdena
Secretària: Francina Martí
Consell de redacció:
Pep Bras, M. Antònia Canals, Mercè Comas, Teresa Folguera, Roser Gómez, Carme González, Núria Jiménez, Montserrat Perramon, Joan Ripoll, Anna M. Roig, Tina Roig, Roser Ros

Projecte gràfic: Enric Satué
Fotografia coberta: Gabriel Serra
Composició: Grafítex
Fotolits: Roldán
Impremta: Litolclub

Dipòsit legal: B-1761-81
Distribució: L'Arc de Berà
Subscripcions: «Associació de Mestres Rosa Sensat» Còrsega, 271 -Barcelona-8

Preu de subscripció: 1.350 ptes. l'any
P.V.P.: 250 ptes.

in-fàn-ci-a-5

Plana oberta	2
Educar de 0 a 6 anys: IMPORTÀNCIA DE LA LATERALITZACIÓ. Carme Angel i Ferrer.	4
Escola 0-3: POR I AUTONOMIA. Rita Gay. COM PARLAR ALS INFANTS. Elvira Siches.	8
Escola 3-6: SANT MEDIR A L'ESCOLA. Anna Torner i Santanach. APROPITAR L'ESTONA DE JOC PER CONÈIXER EL NEN. M. Teresa Fort i Playà.	16
Infant i Societat: TRIAR LLIBRES O JUGAR A LA GALLINA CEGA. Jaume Busqué i Barceló. EL GOVERN INFORMA ALS PARES. Dolors Canals.	23
Infant i salut: LES VACUNES. Miquel Parellada.	30
Racó del conte: EL FLAUTISTA. Núria Jiménez.	35
Informacions: Recull de notícies i actes relacionats amb l'educació de 0 a 6 anys.	39
Cop d'ull a revistes	47
Biblioteca	48

in-1

Cal que els nostres fills vegin T.V.?

Val a dir que no tinc una resposta clara a la meua pregunta. És una d'aquelles qüestions que, de tant en tant, et fas quan penses en veu alta; també, el que m'ha motivat a escriure aquestes quatre ratlles.

A l'entorn de la pregunta inicial, podríem

fer-ne moltes més: a quines edats?, quanta estona?, a quina distància? Segur que totes elles tenen mil respostes diferents. L'important, però, és que tots plegats en parlem una mica.

Sovint, quan el temps m'ho permet, miro (veig?) els programes infantils i juvenils i poques vegades en trec l'aigua clara. Mentre per un canal tracten els nens com éssers poc dotats d'intel·ligència, a l'altre, i en català, el sobrevaloren un xic. (No entro, encara fóra més difícil, a matisar les edats a les quals

van adreçats els programes. Deu ser una feina dura per al realitzador, guionista, etc. Segurament que un menut de quatre anys i un altre de deu estan veient el mateix programa alhora. Com es resol això?).

Fa temps, dins d'aquest curs, vaig tenir l'oportunitat de veure dos programes, un darrere l'altre, que em varen fer barrinar una mica. El primer era un conte a l'entorn de les pintures picassianes. Sortien uns capgrossos i unes màscares d'una bellesa plàstica considerable, però la història em va ser una mica costosa de seguir. Cert que no es carregaven la pintura del malagueny, però, a moments, ho semblava.

L'altre era una representació en la qual el personatge principal era en Patufet —quin conte més ben trobat— però un Patufet que tenia com ofici el de metge, i vivia als Estats Units.

M'ho vaig passar força bé, però pensava: «També s'ho passarà bé el nen que veu el «seu» programa?, entendre el «missatge»? (Tampoc tinc resposta; encara dubto si el vaig entendre jo).

Difícil el tema, difícil... Trobo que és important que pensem, que parlem del paper que la T.V. pot jugar en l'educació dels nostres fills. Perquè, ens agradi o no, algun paper hi deu jugar. Insisteixo, i perdoneu, cal que ho parlem conjuntament amb educadors i tècnics de T.V. Seria bo.

Ferran J.

LA MAINADA AL «METRO»

Aprofitant el bon acolliment que la vostra Revista dona a l'opinió aliena, voldria assenyalar que, l'observació i l'anàlisi de determinats fets quotidians, poden induir a reflexions interessants. Així, l'altre dia, viatjant en el «Metro», un reguitzell d'infants d'una escola, que es dirigia a visitar l'exposició d'en Picasso, trencava la monotonia diària de la ruta. L'aldarull de l'esvalotada mainada era considerable i conseqüent amb la càrrega de dinamisme i energia característics de l'edat, i les reaccions i postures de les persones de l'entorn foren diverses i ben significatives: acceptació, complaença i certa participació per part de la jovenalla; indiferència o dissimulada lassitud per part de l'edat mitja; i hostilitat i evident oposició per part de la majoria de gent més gran (fins i tot algú va desplaçar-se de lloc o vagó).

Encara que la situació s'ha plantejat esquemàticament i com arquetipus, caldrà esbossar-ne les excepcions i marges de tolerància tradicionals, i aleshores fer la corresponent dissecció didàctica i sociològica envers els distints graus de sensibilització respecte el món de l'infant.

Pot ser que l'inici de la resposta es trobi en les fonamentals discrepàncies, descobertes per Freud, entre el món psíquic infantil i el dels adults, en què els seus respectius pensa-

plana oberta

ments i actes es regulen ben diferenciadament: per principis instintius i màgics els uns i per condicionaments socials i morals de la realitat, els altres.

Per tant, són dos concepcions diferents i coexistents en el mateix medi, fins que el temps i l'educació de torn produeix l'absorció natural.

Ara bé, aquesta sistemàtica i gradual acomodació del món infantil al cosmos establert, amb l'exigència de necessàries inhibicions i frustracions, comporta un constant i palès nivell d'integració i comprensió per part d'ells, com sacrifici i minva de la pròpia sobirania.

Per sentit de justícia i de convivència racional, també els adults, tot i aclaparats per l'allau del viure actual, estem obligats massivament a la recepció i discerniment de la quitxalla i el seu món de legítima fantasia i gatzara, ja que la llibertat d'uns i altres queda arrodonida amb la tolerància de les recíproques incomoditats.

Podria algú referir l'escena del grup infantil davant els subtils pigments de Picasso?.

Josep Morató i Gessa

ÉS NECESSARI DORMIR?

Treballant amb nens petits, una de les batalles que has de lliurar diàriament amb els

pares és «les hores que necessiten dormir els infants». I la importància que té el descans per a poder jugar, menjar i estar bé.

Diem «batalla», perquè no acabem de sortir-nos-en.

Així com alimentàriament la majoria de la població coneix la importància que té la qüestió i se'n preocupa (malgrat les pastes, pastetes i dolcets). El descans és el gran desconegut.

Demaniem que des d'In-fàn-ci-a ens donessiu arguments objectius per a poder defensar la necessitat i el dret dels infants a tenir unes hores diàries de descans.

**Equip de l'Escola Bressol
«El Ninet»**

LA VIOLÈNCIA I ELS INFANTS

És freqüent veure la mainada jugant a tirar trets, fins i tot és una escena que ja no ens frapa.

Però quan aquesta acció la veus reproduir en infants més petits de dos anys, l'escena és d'allò més grotesca i fins i tot angoixant.

Un pensa, on han vist aquest tipus de violència tan forta i fora de context? Tan absurda, tan destructora?

Possiblement és una imitació, però... què hi pot haver d'interiorització d'un acte tan

violent, quantes imatges han d'haver vist per arribar a representar una situació com aquesta?

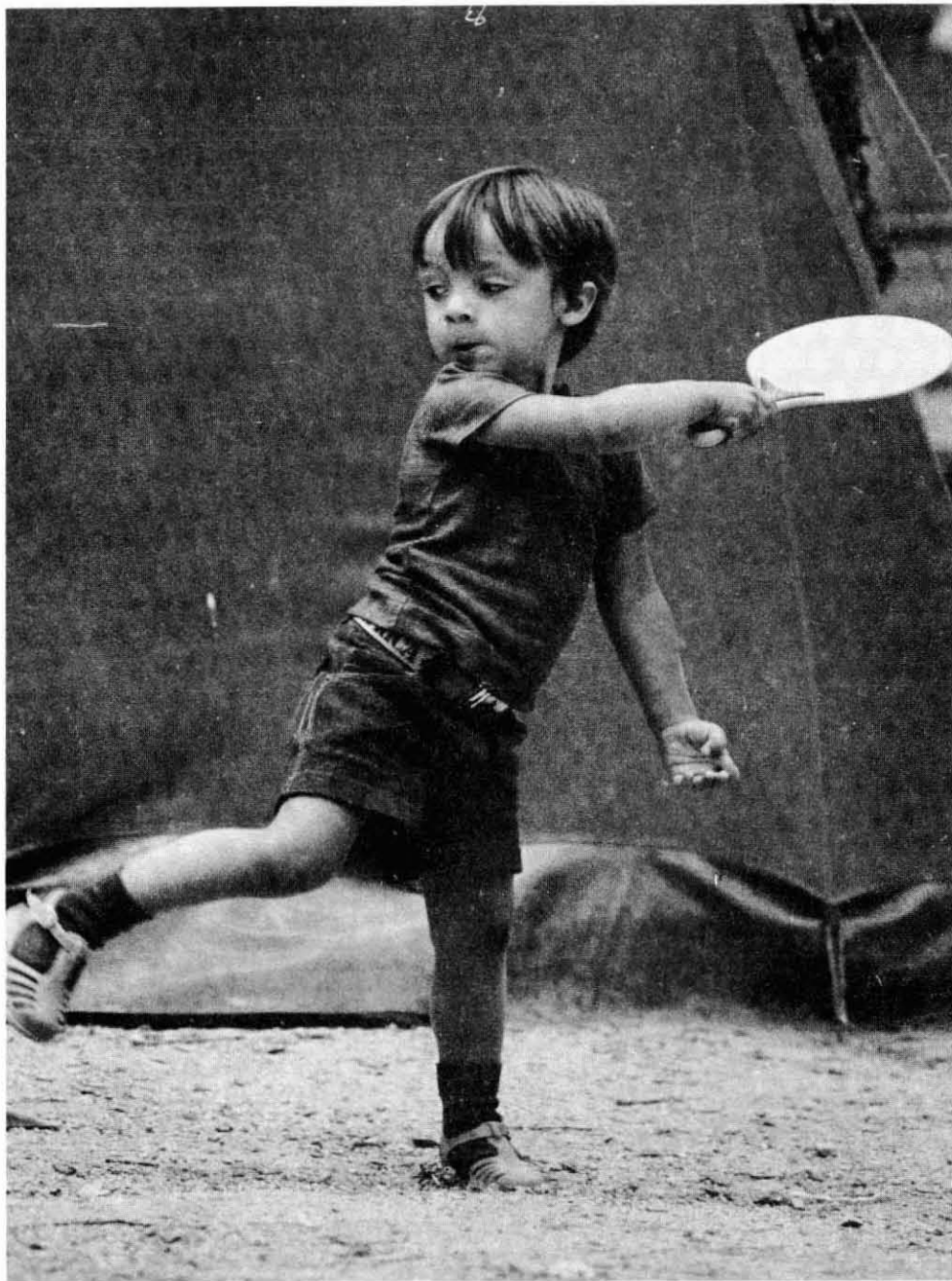
Crec que poc a poc a través de l'aparell de TV, s'estan introduint en l'educació dels nostres infants uns valors que no són pas els que, alguns pares i mestres si més no, desitjàriem.

Possiblement els pares tenim un paper important a jugar en la selecció de programes que veuen els nostres fills. No siguem passius enfront del seguit d'imatges de la més pura i brutal violència que dia rera dia es reproduïxen en la petita pantalla.

Però potser també fóra bo de reclamar a la TV, moderació en aquest tipus de pel·lícules i, fins i tot, de suprimir-les a determinades hores.

Amb aquesta breu exposició no pretenc defensar un món de color de rosa per als infants. És que, afortunadament, no anem pel carrer matant-nos... a trets, si més no.

Jaume Puig

IMPORTÀNCIA DE LA LATERALITZACIÓ

CARME ÀNGEL I FERRER

En aquest article es parla del que és la lateralització de mà, de peu i d'ull; de l'homogeneïtat o creuament que duu; de com observar-la en els nens; de la incidència que pot tenir en l'aprenentatge de l'escriptura i de la conveniència de saber observar-la i treballar-la de forma adequada.

La lateralització és el predomini motor d'una part del cos per sobre de l'altra: hi ha una part a partir de l'eix del cos, que actua com a dominant, mentre l'altra fa d'auxiliar.

Podem considerar que la lateralització de la mà, del peu, de l'ull, o de l'orella, pot ser *dretera* o *esquerrana*. I quan el nen encara no l'ha aconseguit diem que és *ambidextre*.

Podem parlar del *grau de lateralització*; un nen pot ser fortament dret de mà o ser-ho sols lleugerament. Quan és molt forta es nota pràcticament des dels primers mesos i com més feble és més costa que el nen sigui clarament lateralitzat.

La lateralització pot ser *homogènia* o *creuada*. És homogènia quan al nen li domina el mateix costat pel que respecte a mà, peu, ull. És creuada quan per exemple és dret de mà i esquerrà d'ull.

Normalment podem trobar un 10 % de nens esquerrans de mà. El creuament mà-ull es dóna en un 50 % de nens d'edat de parvulari i cicle inicial.

Ser esquerrer *no és cap problema*. Però sí que és veritat que a força nens esquerrans de mà els costa més l'escriptura, donat que la seva direccionalitat espontània és dreta-esquerra; tapen amb la mà el que escriuen... Però això és degut al nostre sistema d'escriptura que és més fàcil pels dreters que pels esquerrans.

La lateralització és el predomini motor d'una part del cos per sobre de l'altra.

També és veritat que el creuament mà-ull pot comportar més dificultats en l'espai gràfic, donada la dificultat d'adaptació del camp espacial de la mirada, que és un, i el camp espacial de la mà, que és un altre.

La lateralització, com tota l'evolució motora segueix la llei cefalo-caudal; és dir, evoluciona abans la part superior del cos que la part inferior. Per això el nen es lateralitza abans de mà que de peu, pràcticament amb un any de diferència.

L'adquisició d'una bona lateralització es dona molt aviat o molt tard segons el seu grau. Hi ha nens que quan s'arrosseguen o gategen ja es veu quin és el seu braç dominant, ja que sempre comencen a fer-ho amb el mateix. I en canvi, hi ha nens que no es lateralitzen fins els quatre anys. Si el nen a partir d'aquesta edat encara és ambidextre hem d'estar alerta ja que la seva immaduresa en lateralització pot ser un símptoma més d'una immaduresa motriu més general.

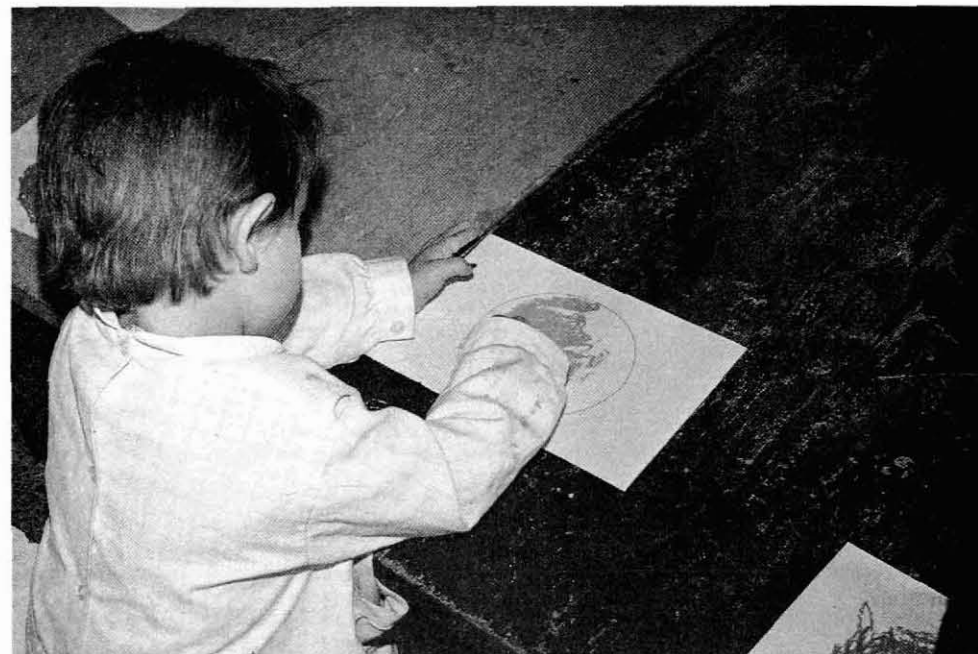
Quan el nen encara no està lateralitzat i encara no creua l'eix del cos, el que fa és actuar amb la dreta o amb l'esquerra segons on estigui situat l'objecte respecte el seu eix. Si l'objecte està a la dreta l'agafarà amb la mà dreta o xutarà la pilota amb el peu dret, i si està a l'esquerra ho farà amb la mà o amb el peu esquerres. Per això, quan el nen encara és petit i no està lateralitzat, hem de vigilar molt com estimulem els adults cada una de les parts del seu cos, i on es posen els objectes a fi que el nen els vegi, els toqui, els senti...

Si quan l'agafem a coll per donar-li el biberó sempre el posem de manera que el seu costat dret toca el nostre cos i el seu costat esquerre queda més lliure, o a l'inrevés, és evident que cada una de les seves dues parts del cos tindran diferents possibilitats i rebran diferents estimulacions. Quan posem el nen de mesos al llit, si aquest està adossat a la paret i sempre el situem de la mateixa manera, si veu sempre estímuls només a la dreta i la paret a l'esquerra, és evident que rep diferents estimulacions per una i altra part de l'espai. Si sempre li posem la cullera, o el llapis o la pilota a la seva dreta, estem condicionant la seva lateralització ja que el nen exercitarà més una part del cos que l'altra.

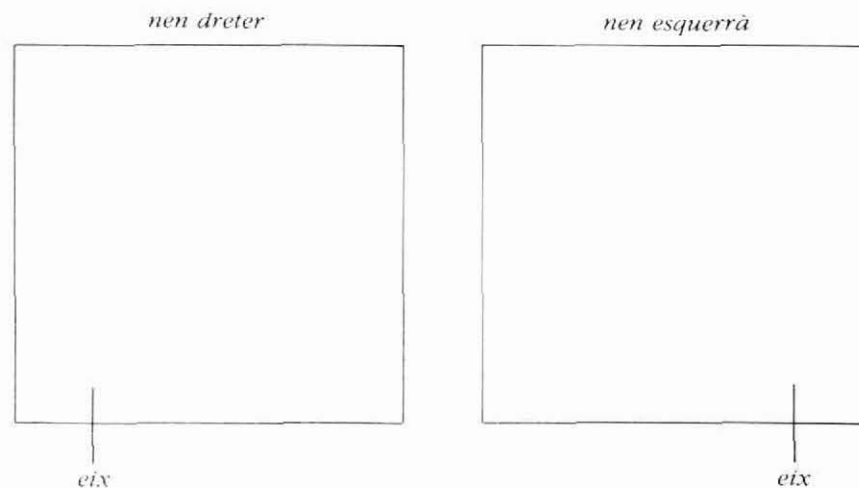
Mentre el nen encara no creua l'eix central del seu cos, és a dir, mentre amb la mà dreta no passa a l'espai esquerre o amb l'esquerra no passa a l'espai dret, convé que el nen treballi amb tot el cos, amb les dues mans i els dos peus, i que els objectes es posin tant en un espai com en un altre, o bé al mig. Convé que s'estimulin per un igual les dues parts del cos.

El mestre, l'educador, ha de saber observar la lateralització de mà de peu, d'ull dels nens. I ho ha de saber fer amb activitats apreses i amb d'altres d'espontànies; aquestes darreres sempre són molt més fiables.

Per saber *la lateralització de mà* pot anar bé fer-li llançar pilotes, dibuixar, pentinar-se, agafar un objecte amb una pinça, fer les marionetes, teclejar... Per saber *la lateralització de peu*: fer-lo pujar a un tamboret di-

in-5

6-fàn

tant l'esquerrà com el dreter han de dominar els dos sentits de rotació.

verses vegades, fer-li pujar escales sense agafar-se a la barana, fer-li saltar alçades (el peu que s'alça abans és el dominant). Per saber *la lateralització d'ull*: fer-lo mirar diverses vegades per un full amb un foradet al mig. Per *la lateralització d'orella*: tocar una campana darrera seu de manera que es giri cap a l'objecte que sona.

En la lateralització d'ull o d'orella s'ha de vigilar que l'agudesa visual i auditiva siguin correctes i iguals als dos ulls o les dues orelles.

La lateralització té incidència durant les primeres edats, en les conductes dels nens i en els aprenentatges; com per exemple l'escriptura. Per això és important que el mestre sàpiga observar-ho i treballar-ho.

La de peu incideix en els jocs motors, en el moment d'enfilarse, xutar la pilota, fer salts...

La de mà i d'ull incideixen en *les activitats manuals i en el grafisme*. El nen dreter o l'esquerrà de mà no actuen igual en l'activitat gràfica. La postura del tronc i cap ha de ser vertical en tots els nens. La posició del paper ha de ser la següent: el dreter s'ha de col·locar el paper de manera que les tres quartes parts del full quedin a la seva dreta respecte l'eix corporal, i l'esquerrà ha de deixar uns tres quarts de paper a la esquerra del seu eix.

La direccionalitat espontània del traçat del nen dreter serà d'esquerra a dreta (de dins a fora), i en canvi la de l'esquerrà serà de dreta a esquerra (també de dins a fora). Per això els esquerrans inverteixen les grafies un temps més llarg i fan més escriptures en mirall. En el dibuix convé treballar-los el traçat esquerra-dreta de manera que a l'hora d'iniciar l'escriptura ja hi estiguin acostumats.

Tant l'esquerrà com el dreter han de dominar els dos sentits de rotació combinats. Agafar l'instrument de forma correcta i desplaçar la mà per damunt del paper per fer els traçats, és més difícil per al nen esquerrà ja que en avançar, ell mateix, es tapa els grafismes realitzats.

En ser-li l'activitat gràfica més difícil, normalment el nen esquerrà està més tens, més hipertònic a l'hora d'escriure.

Tot això fa que calgui treballar força l'activitat gràfica del nen esquerrà fins que la domini. Un cop assolit el seu control no té perquè tenir més dificultats que el dreter.

Es pot dir el mateix del nen creuat de mà-ull. Segurament tindrà més problemes de postura de tronc i cap, de posició del paper, de control de l'espai. Cal treballar-hi força fins que domini l'escriptura.

Al nen esquerrà li costa també més retallar, però no tant per problema d'ell com de les tisores que generalment són sols adequades per a dreters.

Insistim, doncs, que la lateralització és un dels aspectes del desenvolupament motor que el mestre ha de saber observar i treballar de forma adequada.

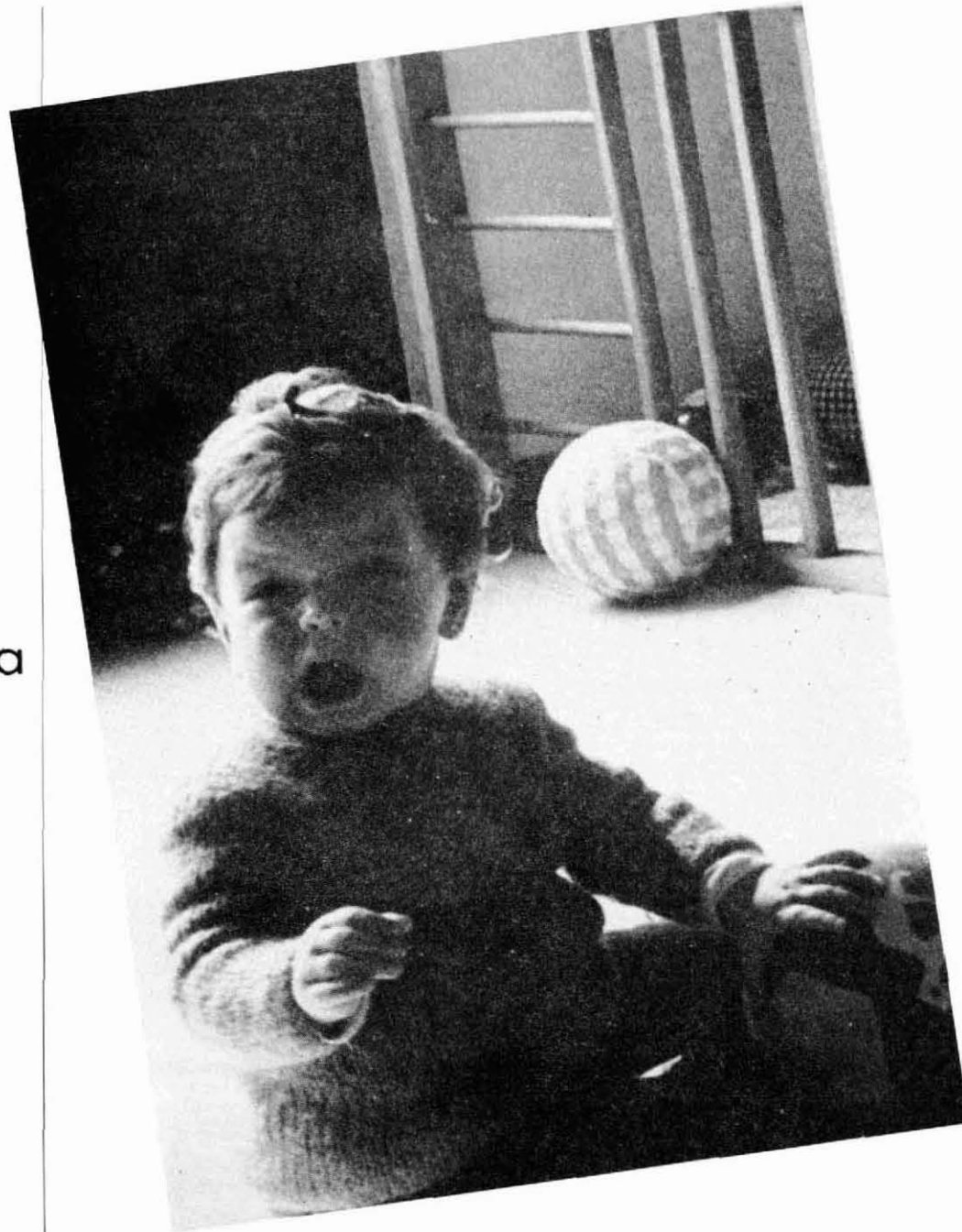
C.A.F.

Espai per a una creativitat sense límit

**CERES, PINTURES DE DIT
AL SERVEI DE L'ENSENYAMENT**

escola 0-3

POR I AUTONOMIA

RITA GAY

Les pors de l'infant són també una mostra del seu camí cap a la maduració de la capacitat d'elecció entre els plaers de la dependència i els de l'autonomia.

Les pors infantils, com hem dit moltes vegades, tenen un caire evolutiu i un significat més o menys xifrat. Això vol dir que tenen a un mateix temps un valor d'índex i de missatge; poden revelar-nos què li cal a l'infant, si es tracta del seu creixement, i sobretot de què s'està defensant i a quines coses aspira, en la construcció de la pròpia autonomia personal.

De fet, si ho mirem amb atenció, podrem descobrir, a través de la selva intrincada i imprevisible de les pors infantils, un itinerari que revela com a cada nivell d'edat l'infant es construeix a sí mateix a través d'un dinamisme senzill i precís, que Maslow ha il·lustrat amb el següent diagrama:

seguretat ← Persona → creixement

Tot ésser humà té dins seu una doble sèrie de forces antagòniques, és a dir forces que estiren cap a la seguretat, la defensa, la protecció i forces que empenyen cap al creixement, la confiança, la iniciativa; d'una banda, per tant hi ha la necessitat de tornar o de continuar en un tipus de comunicació primitiva amb la falda de la mare, d'altra banda la necessitat d'aconseguir el ple funcionament de totes les capacitats personals pròpies.

El llarg recorregut de la por

En el ventall del desenvolupament podem notar com l'infant, fins i tot a través de les pors que expressa, evidencia l'existència d'aquest procés dinàmic. El lactant que davant d'un soroll fort o quan perd l'equilibri, respon amb una retracció física instintiva, encara és dominat per la necessitat d'una estimulació ambiental no gaire diferent de la que tenia al si matern del qual ha sortit. L'infant de vuit mesos que expressa la «por a l'estrany», revela clarament la seva necessitat de seguretat a través de la recerca d'un refugi familiar, però un cop l'ha aconseguit manifesta una clara necessitat d'exploració i de curiositat cognitiva respecte l'objecte que l'ha espantat. Després dels dos anys, la disminució de les pors precedents ens indica que l'infant ha superat la fase de la pura resposta defensiva a l'estímul ansiògen mentre que l'aparició d'altres tipus de pors (animals, essers imaginaris) ens fa veure el reforçament de la seva memòria, el desenvolupament de la fantasia, la progressiva acumulació d'experiències i la maduració intel·lectual: tots ells factors que entrelligant-se amb els emotius, poden produir una rica gama de tensions contrastants, de les quals en tenim un quadre no només a través de l'evolució de les pors, sinó també a través dels intents que poden fer els infants per superar-les (rituals, joc simbòlic, verbalitzacions ...) Finalment els diversos missatges que ens envien les pors de l'infant respecte les seves dificultats per esdevenir autònoms són fàcilment visibles a través de les angúnies lligades amb la pròpia vivència corporal, és a dir, la pròpia identitat personal immersa en un món en gran part encara desconegut.

Un dilema i una elecció

En aquest marc, tenen naturalment un paper important les actituds dels adults que poden afavorir o obstaculitzar el desenvolupament de les pors en relació a allò que expressen. Segons Maslow, en el dilema entre les forces defensives i les tendències vers el creixement personal, l'adult pot intervenir essencialment: 1) buscant de fer més atractiu el creixement i més generador de plaer i minimitzant les pors que l'infant hi veu relacionades; 2) buscant de fer poc atractius els vectors que condueixen a la seguretat i destacant en canvi els desavantatges i les limitacions que aquesta comporta.

Evidentment aquesta actitud es gradua i s'individualitza convenientment en relació a cada infant en particular, però l'esquema fonamental ha de ser sempre el de conduir-lo a petits passos perquè triï cada vegada entre plaers de la seguretat i plaers de l'autonomia. Portant-ho a terme es notarà de retruc com incideix en el desenvolupament de les pors, no pas eliminant-les (que vindria a ser com treure el dinamisme intern al procés de creixement), sinó fent-ne més transparent el significat, deixant més clares les necessitats insatisfetes o els temors profunds, i per tant demanant de l'educador una constant verificació i posta a punt de les pròpies actituds.

En aquest sentit s'enfoca també el problema de les pors que semblen «estranyes» desacostumades sigui per la qualitat o per la intensitat. Abans de veure sota una òptica patològica l'exteriorització d'un fenomen d'aquest tipus (si no és que tota una sèrie de diversos elements ens orientin en aquest sentit) serà bo d'intentar llegir-ne el significat i també les possibilitats d'evolució a la vista del camí que l'infant està fent cap a l'autonomia personal en relació al seu nivell d'edat i al seu ambient de vida.

La valentia de desitjar

No obstant, pot succeir que un infant, arribat ja a un cert nivell d'edat, a través de les seves pors manifesti desitjos molt forts de seguretat per sobre els desitjos de creixement autònom. Per exemple, en alguns nens es pot observar una por molt gran (expressada també en l'ambient a l'escola bressol) de ser abandonats, és a dir, de perdre la mare o els pares; la qual cosa significa perdre protecció, aliment, valoració, seguretat, i amor: es tracta d'un perill més terrorífic com menys segur se sent l'infant del suport afectiu dels pares. Això pot ser degut a diverses causes, no totes necessàriament de tipus ambiental, però està clar que en aquests casos cal començar respectant el ritme retardat de l'impuls cap al creixement, i buscant de donar a l'ambient-escola, en el qual l'infant se sent «abandonat» connotacions significatives al nivell on es troba l'infant (recompenses afectives, alimentàries, tàctils, etc.): després d'això es podrà intentar una aproximació de tipus maduratiu. També pot succeir que l'infant manifesti una por veritable d'afrontar experiències que els infants emprenen amb alegria (motrius, socials, expressives...) perquè d'alguna manera abans que desenvolupar un procés de creixement des de l'interior ha estat empès des de l'exterior, no necessàriament en sentit restrictiu, sinó en sentit orientatiu: un infant que ha estat dirigit des de fora en la forma i el ritme de fer experiències pot desenvolupar una por intensa davant la possibilitat d'experimentar només a partir de l'impuls dels propis desitjos i necessitats. En aquest cas, davant d'un tipus d'autonomia aparent s'amaga una dependència real, que la por ens revela de cop, conduint l'infant a comportaments regressius, de retirada i d'auto-assegurament (per exemple a través de la recerca de regles, de límits, d'opinions adultes, etc.)

Podem concloure, per tant, que un infant que no tingui por de perdre l'amor, la seguretat, el sentit de pertinença i d'importància ja és ple de valentia i no té por d'allò desconegut: el desconegut representat per la seva tendència cap a un si mateix que no coneix si no és a través dels propis desitjos.

R.G.

COM PARLAR ALS INFANTS

ELVIRA SICHES

De 0 a 3-4 anys és l'edat en què s'adquireixen les bases del llenguatge i les principals funcions d'aquest. L'aprenentatge del llenguatge es dona a través de la relació nen-adult. Entre les tasques de l'adult es troba la de parlar als petits per tal que aquests puguin rebre models de llenguatge que els serveixin per a la seva comunicació. Respondre amb paraules els intents comunicatius del nen, parlar de les situacions presents, i poder mantenir una situació individualitzada són els aspectes principals a tenir en compte en els inicis del llenguatge.

En Joan, de 17 mesos, porta uns guants de plàstic a la mà, i riu a la venedora del supermercat.

«Quins guants que tens!». — diu ella, i en Joan segueix rient.

«Uns guants, per les mans». — insisteix la venedora.

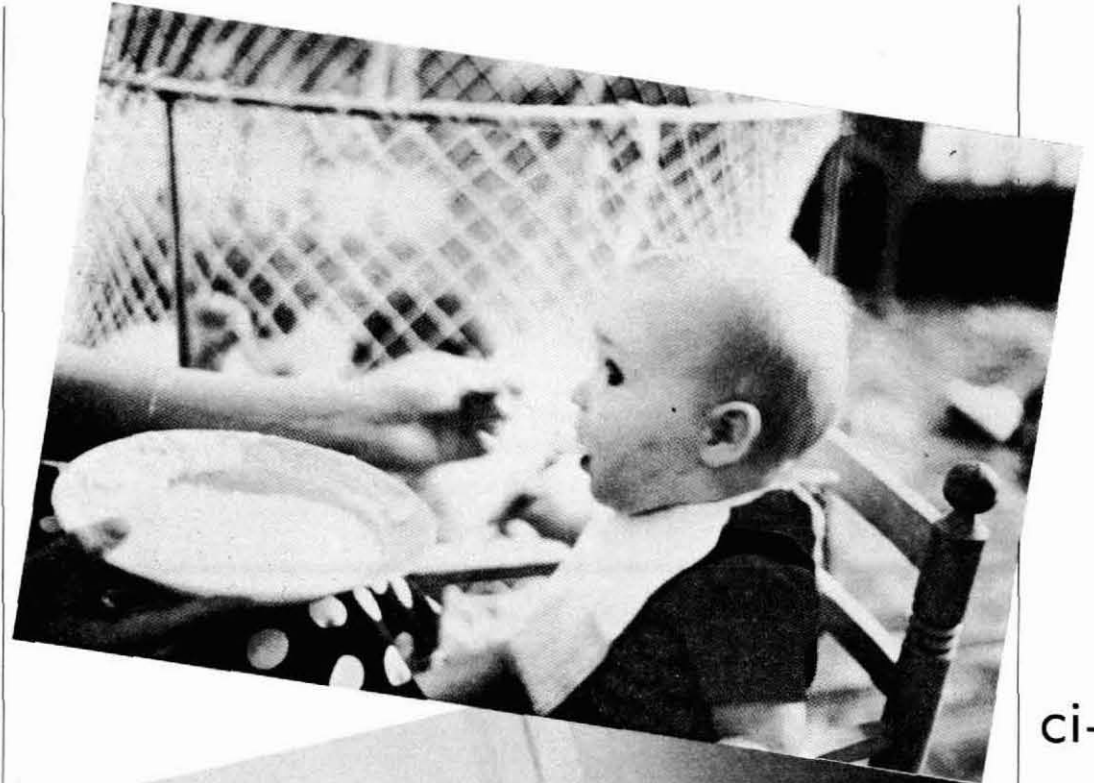
«Uà, Uà». — diu el Joan mentre es mira els guants tot satisfet.

La venedora del supermercat no pretenia fer de mestre de llenguatge, simplement s'ha deixat endur pel somriure d'en Joan mentre li ensenyava aquells immensos guants de plàstic... i s'ha convertit, ocasionalment, en mestre de llenguatge.

Situacions com aquesta són molt habituals, tan habituals que, molts cops ni ens n'adonem; però quan les analitzem trobem que hi són presents tots els elements que calen per convertir-se en situacions estimuladores del llenguatge.

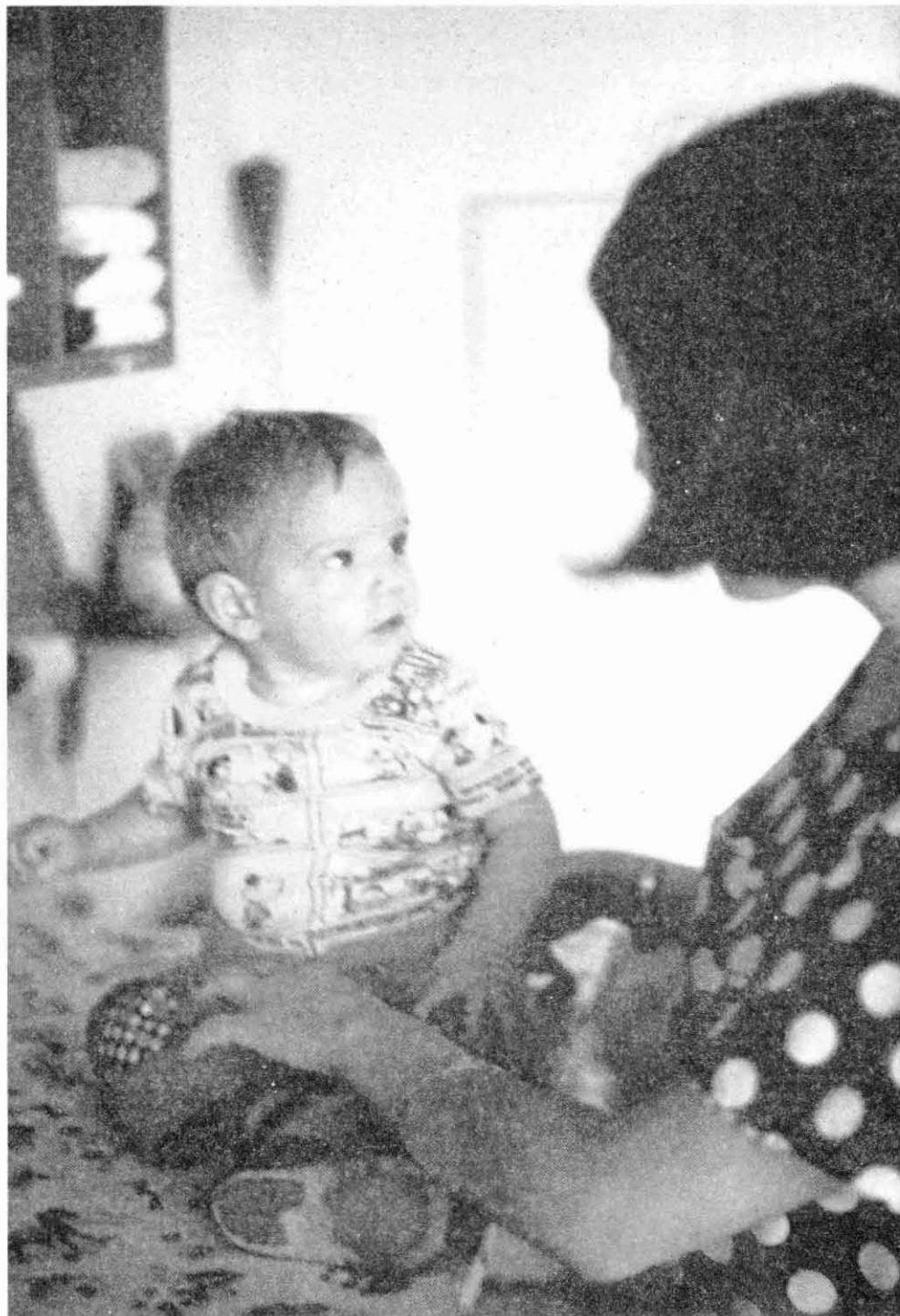
Reflexionem una mica sobre el procés d'adquisició del llenguatge per tal de veure quins són els elements que calen perquè el nen, un nen, aquest nen, aquell i també aquell altre... aprenguin a parlar.

El llenguatge sorgeix i es basa en la comunicació interpersonal. Hi ha diferents formes de comunicació (1): verbal, gestual, tàctil... En totes aquestes formes calen dos pols, l'emissor i el receptor, en un intercanvi constant.

Parlar en les activitats habituals

Les paraules i les frases es refereixen als elements presents en la situació

En l'aprenentatge del llenguatge els dos pols de la comunicació són desiguals:

- d'una banda hi ha el nen, cada nen, amb unes característiques físiques i psicològiques, un determinat interès per a comunicar-se, i una certa capacitat d'aprendre.
- de l'altra banda hi ha l'adult que respon a les necessitats del nen, que rep, o no, les seves diferents formes d'expressió i de demanda, i que posseeix el codi comunicatiu socialment més valorat: el llenguatge.

Considerem com a comunicació verbal totes les vocalitzacions més o menys diferenciades i més o menys significatives que emet el nen, i les expressions que l'adult li dirigeix. Aquestes darreres constituïran veritables models a partir dels quals el nen construirà el seu propi llenguatge.

Quins seran els models de llenguatge més adequats? En quines circumstàncies seran més profitosos?

— Un bon model de llenguatge ha d'incloure els elements verbals, és a dir, les paraules i les frases, dins d'una situació comunicativa global, i, aquests elements verbals han de ser fàcilment relacionables amb els elements no verbals: els objectes, les accions, els sentiments...

Per exemple: *El petit s'acosta al lavabo on hi ha l'educadora, li estira la faldilla i fa un so com «a, a, à!»*

— «Vols aigua? Té, aigua». — diu l'educadora mentre li prepara i li dona un got.

En aquesta situació els elements verbals seran les expressions «a, a, à!», «Vols aigua?», «Té, aigua» corresponents al nen i a l'adult respectivament; i els elements no verbals seran la set del nen, el lavabo, l'aigua, el got...

Com menys parli el nen, més necessària és la presència simultània de les paraules i dels elements no verbals a què fan referència.

— El llenguatge de l'adult ha de tenir les següents característiques:

- Una articulació clara, precisa, i no massa ràpida.
- Al principi, el vocabulari ha de ser limitat.
- Les frases curtes i senzilles.
- És convenient repetir les paraules més significatives.

Quan aportarem al nen els models de llenguatge?

Sempre que puguem; tant sovint com podrem. Es tracta de proporcionar un medi ric en expressions verbals, de «submergir el nen en un bany de llenguatge» (2); però no parlem indiscriminadament. Cal prendre certes precaucions:

- D'entrada cal conèixer les formes de comunicació de cada nen: perquè un nen vulgui parlar i escoltar l'adult cal que sàpiga que aquest el

comprenderà. Davant d'un nen que coneixem poc, més valdrà parlar poc i observar molt.

- Hem d'acollir els intents comunicatius del nen i respondre-hi. Sobretot és important respondre als intents de comunicar-se per mitjà de vocalitzacions, i més tard de paraules. Entre altres coses, un nen que no espera ser contestat farà menys preguntes; es perdrà moltes oportunitats de parlar amb l'adult de les seves experiències.

- Progressar per petites etapes. El nen ha d'entendre el missatge que li transmetem. Possiblement no entendreà totes les paraules, però sí unes quantes, i amb l'ajut dels elements no verbals de la situació n'anirà aprenent la resta. Si les expressions que fem servir són massa complicades deixarà d'escoltar-nos, podrà pensar que les paraules del gran no tenen res a veure amb les seves vivències.

Així, doncs, adaptarem el nostre llenguatge a les seves capacitats de comprensió. Quan encara se serveix molt de la comunicació gestual i intenta dir alguna paraula (com en els exemples anteriors) aïllarem i repetirem la paraula clau. Quan és capaç d'ajuntar dues paraules direm frases simples de tres o quatre elements, etc...

- Partirem de les expressions del nen: Completant i comentant el que ha dit:

nen: «Tinc cireres»

adult: «A la cuina n'hi ha més»

nen: «Putat a Cama» (les ha portat la Carme.)

Perfeccionant el que ha volgut dir:

nen: «Zopa a Pau»

adult: «El Pau menja zopa?»

nen: «Mixa zopa, a Pau»

Donant pistes perquè segueixi:

adult: «On has anat amb el papà?»

el nen no respon.

adult: «Amb el papà has anat...»

nen: «A metu!» (al metro)

- En alguna ocasió, quan notem deixadesa en la manera de parlar del nen, podem fer-nos el sord perquè ho torni a dir millor:

nen: «Vaig aabu»

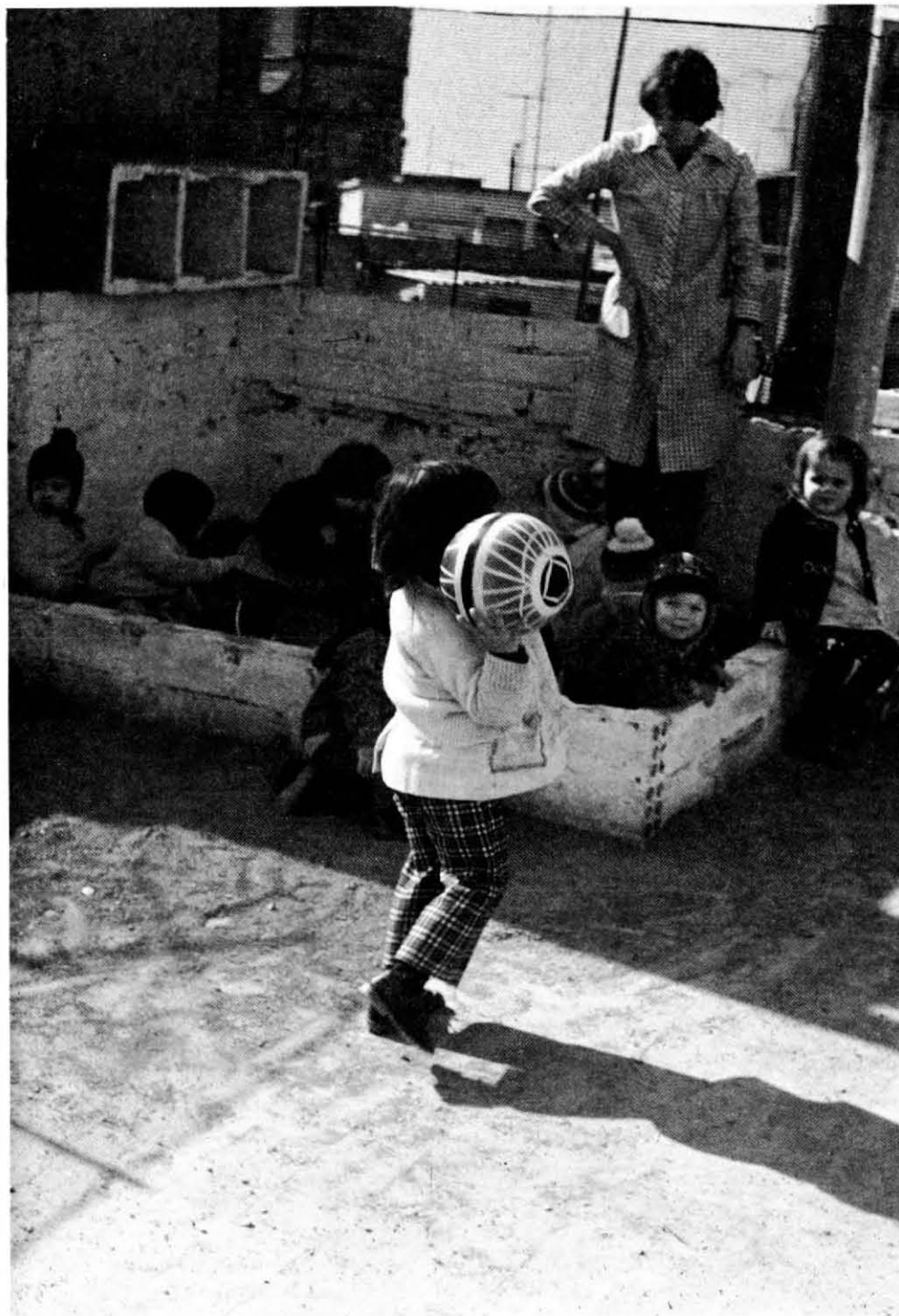
adult: «On vas?»

nen: «a babu» (al lavabo)

Però alerta! No li demanem que repeteixi; evitem el «Torna-bo a dir», «Digues-bo bé». Al principi el llenguatge s'aprèn espontàniament, sense adonar-se'n, com a resultat de la comunicació nen-adult i dels models que aquest últim ofereix; insistir massa en com ha de parlar pot fer que el nen en perdi les ganes, o que l'angoixa per evitar les incorreccions interfereixi el natural aprenentatge de la llengua.

Conèixer les formes comunicatives de cada un

Respondre els intents comunicatius, si pot ser, amb paraules

En tots aquests exemples hem vist sempre la interacció «d'un» nen amb «un» adult. Això no és casual. El bon model de llenguatge requereix una situació individualitzada. L'adult ha de poder escoltar, comprendre i respondre a cada un dels nens. En les situacions en què els nens són educats col·lectivament caldrà trobar els moments en els quals l'educador pugui atendre cada un dels nens individualment. Situacions com les de canviar els bolquers, vestir, posar al llit, posar el pitet... i les de joc lliure proporcionen ocasions per a aquesta comunicació individualitzada.

També els exemples corresponen a activitats i llocs diversos: al carrer, a casa, a l'escola-bressol... A l'escola-bressol es fan activitats que afavoreixen molt el llenguatge: mirar fotos i llibres d'imatges, i cal que el nen les desitgi; però, a més, qualsevol situació pot servir per a banyar el nen en llenguatge quan hi ha ganes de comunicar-se per part d'aquest, i possibilitats de fer-ho per part de l'adult.

Quant a la capacitat de l'adult per captar i respondre adequadament els missatges del nen citarem les observacions del llibre de M.ª D. Renau (1) en les que l'autora constata un canvi en la forma amb què les educadores parlen al nen a mesura que aquest es va fent gran. També els estudis de G. Wyatt (3) on es fa notar que en la mesura que la relació mare-nen millora, aquella és més capaç d'aportar bons models de llenguatge.

També, i sobretot, quan s'eduquen els nens col·lectivament cal pensar en les condicions materials. Perquè l'adult pugui atendre a cada un dels nens cal, per principi, un nombre reduït de nens. Cal disminuir també el soroll ambiental, per tal que totes les paraules, sons i sorolls puguin relacionar-se amb les situacions amb què es produeixen, i convertir-se en significatius; i perquè l'adult pugui sentir bé, i per tant entendre millor els nens. Per últim ens sembla important l'estabilitat de la relació nen-adult: per poder-se conèixer i comprendre cal un cert temps, i els canvis freqüents dificulten aquest coneixement mutu. En aquest sentit el sistema que se segueix en algunes escoles-bressol de Barcelona, en les quals un mateix grup de nens té les mateixes educadores des que ingressen fins que passen al parvulari, constitueix un progrés per a l'educació i per a l'adquisició del llenguatge.

E.S.

1. M.ª DOLORS RENAU. *Els inicis del llenguatge i la comunicació en l'infant*. Edicions 62, Barcelona 1980.
2. L. LENTIN. — *Enseñar a hablar*. Ed. Pablo del Río, Madrid 1980.
3. G. WYATT. — *La relation mère-enfant et l'acquisition du langage*. Ed. Charles Dessart.

bones pensades

Fent i desfent aprèn l'aprenent

Molts cops l'activitat de pintar és proposada per l'educador. Donades les condicions espaials i materials de què disposem moltes vegades l'activitat de pintar resulta un cert desgavell en el ritme normal del grup.

Si creiem i practiquem l'organització de la sala en racons de joc i activitats, en els que el gran protagonista és l'infant, no pot faltar-hi un cavallet per pintar.

Proposem doncs, la construcció d'un cavallet de pintar fàcil de fer i a un preu assequible.

CAVALLET DE PINTAR

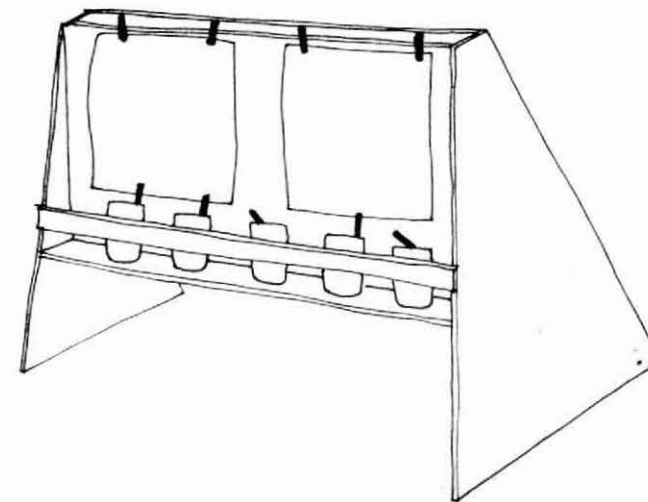
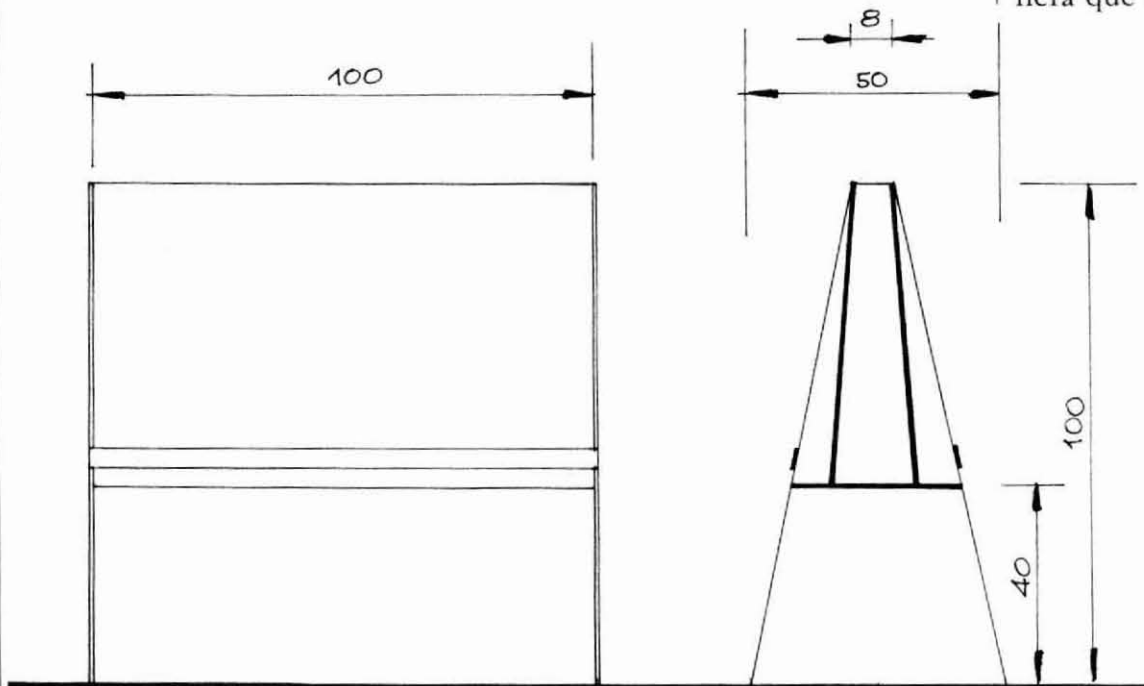
Material necessari:

- fusta (fullola o T.P.)
- 2 peces de 60×100 cm.
- 2 peces de $8 \times 40 \times 100$ cm.
- 1 peça de 35×100 cm.
- 2 llistons de $4 \times 102 \times 1$ cm.
- claus de 3 cm. de llarg.
- 4 cargols de 3 cm. de llarg.

Preu aproximat

- Amb fullola 3.200 ptes.
- Amb T.P. 1.500 ptes.

Per facilitar la feina pots demanar a un fuster que et talli les peces. De manera que només les hagis de muntar.

Nota:

Aquestes mides corresponen a l'alçada d'infants entre 2 i 3 anys. Ànims! I ja ens contareu com ha anat.

Sant Medir. segons una estampa set-centista (J. AMADES, Costumari Català. Salvat Ed. Barcelona, 1950).

escola 3-6

SANT MEDIR A L'ESCOLA

ANNA TORNER I SANTANACH

Orígens de la tradició de les colles de Sant Medir.

Un matí de Sant Medir en una escola del barri de Gràcia a Barcelona i la reflexió de com els nostres nanos de parvulari veien la festa al carrer. La reacció de la gent que va amb les colles i la que va a peu. Petita referència de les coses treballades a l'escola en els dies que envolten la festa.

*Avui és festa
és Sant Medir
cavalls i carros
passen per aquí.*

*Tiraran caramels
els recollirem
i a l'escola
els repartirem.*

*A les vuit del vespre
tots al carrer Gran
a veure les colles
que aniran passant.*

El matí del tres de març, a l'escola, hi ha un moviment d'espant. Els nens com cada dia esmorzen, d'altres no hi són, perquè no han arribat encara o bé perquè no vindran, ja ho van dir ahir:

— *Demà no vindrà, aniré a Sant Medir.*

- On?
- A Sant Medir.
- I on és això?
- Sí home! a tirar caramels.

Els nens no hi veuen gran cosa més a Sant Medir que el fet d'anar al carrer a collir caramels.

La història de Sant Medir és molt complexa. Ve de mitjans del segle passat quan un forner del carrer Gran de Gràcia va fer la prometença d'anar a regraciar-lo cada any a la seva ermita, prop de Sant Cugat del Vallès, si es guaria de la seva malaltia, cavalcant un ase. Es va guarir i va complir la prometença. I cada any es commemora amb una cavalcada i una pila de colles que surten de Gràcia. Antigament les colles anaven amb jardineres, breks, carrosses i tartanes, ara majoritàriament està formada per camions, autocars i algun brek. Això sí, hi ha molts cavalls.

Al matí vora les nou, les colles van a cercar el seu cap de colla, amb els cavalls i la banda (de soroll no en pot faltar) i ja us podeu imaginar quan arriba a l'escola un nen que viu a prop d'un banderer d'aquests, ja porta una pila de caramels.

Quan el nen arriba a la classe carregat de caramels, no en vulgueu més d'anades i vingudes dels companys de la classe: que si d'on els has tret, que si qui te'ls ha donat, que si el meu pare ja m'ho havia dit, que si jo hi aniré més tard, que si...

I per últim la traca final: — *I si anéssim a veure com passen les colles? Jo sé d'un lloc molt bo...*

I ja la tenim armada, anem a buscar caramels però amb l'aventatge que hem pogut parlar del per què hi anem avui i no un altre dia. I si molt convé, i tenim temps ensenyem una cançó, fem un rodolí o decorem les paperes que ens serviran per posar-hi tot allò de dolç que ens caigui a les mans.

Prop de les deu, tothom ja està organitzat. Se senten els primers timbals. Tots estem amb unes orelles...

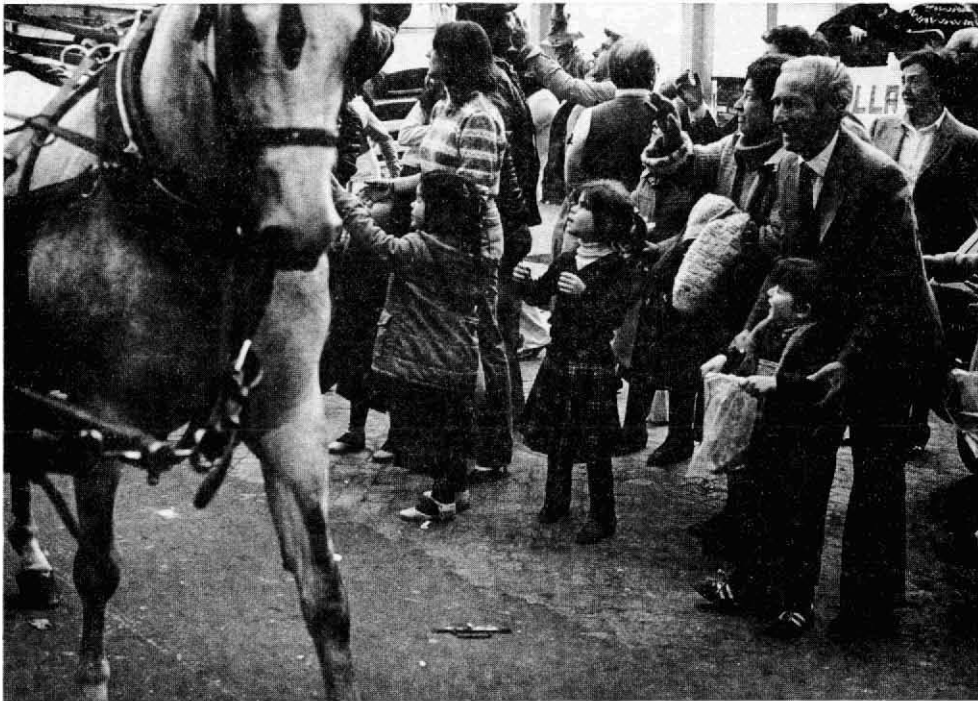
- Jo sento un soroll.
- Ja podem sortir?
- Jo també el sento.
- Doncs va, què esperem?
- Au va, agafem les papereres.

Cada classe té un parell d'encarregats (que aniran canviant a través del matí fins que tots ho hagin estat) de vigilar els pots o les papereres perquè estiguin a punt per omplir. Les han de buidar moltes vegades.

A partir d'aquest moment tot és entrar i sortir de l'escola. A còpia d'anys havíem descobert que no fa cap falta d'anar a la plaça de la Vila per veure passar les colles, teníem prop de l'escola una cantonada que si no hi passaven totes poques n'hi faltaven.

L'escena segur que des dels ulls de la gent del carrer, havia d'ésser molt divertida.

Una cinquantena de nens i nenes de 2 a 5 anys, omplien les quatre cantonades. Era com una taca de color blau i blanc. Els més petits tenien molta feina a mirar i tapar-se el cap, quan plovién els caramels. N'hi havia més d'un que plorava, perquè els tiren amb força i anaven a parar a un cap o altre sempre. Els més grandets tenien feina a collir caramels sense aixecar el cap, perquè ja se sap, si l'aixequés pots rebre, a més a més no donaven l'abast i els més grans anaven a buscar els caramels on els altres no arribaven, tenint sempre ben entès que de la vorera no es pot baixar.

El divertit era quan passava una colla on hi anava una companya de l'escola, llavors els caramels plovién. Els nens només feien que cridar:

— *Meritxell! Meritxell!*

I la Meritxell només feia que llançar caramels (dels bons, perquè en porten de les dues menes) allà on els braços d'una nena de tres o quatre anys poden arribar.

Sempre hi havia el senyor que amb ganes de complaure't cridava amb les mans plenes

— *Senyoreta, senyoreta, tingui per als nens!*

— *No, no, tiri'ls, ja els recolliran.*

Era com una petita frustració per aquell home, però ben mirat era més divertit collir-los que no pas que te'ls donessin a la falda. L'única cosa que havíem de lamentar era que la gent gran se'ns posava entremig aprofitant la font que no parava de rajar. Una mica l'enveja era comprensible, havíem arribat a omplir vuit o deu pots dels de sabó. Això durava tot el matí fins els volts de les dotze que tornàvem cap a l'escola.

Llavors començava la petita feina de repartir-ne uns quants per a cada u. A la tarda i l'endemà treballàven les petites cosetes de la diada, sobretot les llaminadures que entre tots havíem recollit. Aquestes són algunes de les activitats que fèiem aprofitant els caramels que, evidentment eren el centre de la festa. Una de les primeres coses que ens preguntàvem era de què són fets els caramels.

Quines fruites han fet servir per fer-los? (tot relacionant el color del caramel amb el color de la fruita, i també fixant-nos en el dibuix que hi sol haver en el paper del caramel).

El sucre també el fem servir.

I si la cosa venia a tomb, fèiem caramels nosaltres mateixos (la recepta és fàcil d'aconseguir i fàcil de posar en pràctica).

Com que aquell dia i els dies de després menjàvem molts de caramels, guardàvem tots els papers ben plans, teníem piles de papers classificats per colors, per mides, pel soroll que fan, pel dibuix o les lletres que hi ha en el paper...

Tant els papers com els caramels ens servien per comptar: fèiem grups de tres, de quatre, fèiem una fila (per a mi, mestra, era una sèrie, encara que ells ho ignoraven): ara un de vermell, ara dos de grocs, ara un de petit, ara un de mitjà, ara un de gran i ara un d'embolicat, un de desembolicat i dos papers sense caramel; ara dos papers arrugats, ara dos ben plans i un caramel...

També fèiem el grup dels caramels que ens agraden i el grup dels que no ens agraden. I com a conseqüència podíem ajuntar els nens que els agradaven els caramels tous i els que els agradaven els caramels durs, el nen que en aquest moment menja un caramel de llimona i els que mengen un caramel de pinya.

No cal dir que a la tornada de la nostra sortida fèiem el dibuix d'allò que més ens havia agradat. I passava que sovint el que més agradava a la mainada de tota la diada eren els cavalls. Penseu que hi ha poques ocasions en què es vegin tants de cavalls junts. De moment, els carrers del barri eren plens de sorra per evitar que els cavalls rellisquessin; i és clar, ben sovint entremig de la sorra hi trobàvem fems, molts fems, amb aquella pudor característica que et fa pensar si no t'has equivocat d'època i hem tornat al temps dels nostres avis.

És clar, aquest dia era fàcil als infants observar els cavalls in situ. Però nosaltres no ens quedàvem aquí: volíem treure'n alguna altra cosa d'aquesta observació directa. I ens començàvem a preguntar coses com què fa, què menja, on viu el cavall. Com és que avui n'hem vist tants i els altres dies no en veiem cap? I després de dibuixar els cavalls, en buscàvem de fotografiats a les revistes o diaris, a l'àlbum de fotos de casa. I la mestra anava explicant allò que semblava que podia interessar als nens i nenes.

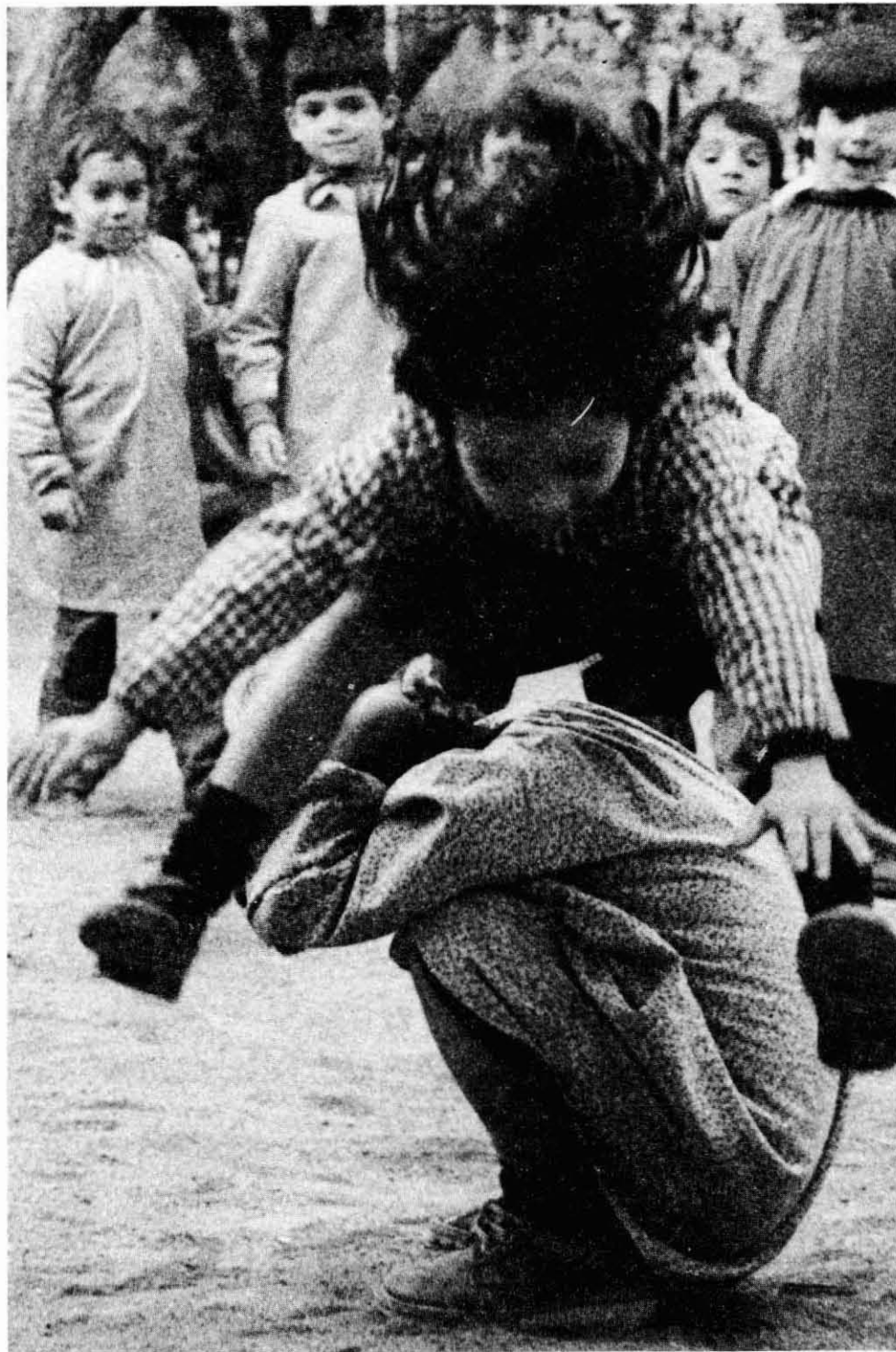
Ah! I si a més a més haguéssim tingut la sort de tenir en el nostre equip de mestres algú amb tanta imaginació com la Pilar de la nostra escola, també hauríem estat capaços de treure una cançó o un poema o un rodolí per acompanyar i donar el toc de l'enriquiment al nostre folklore. La cançó que inicia aquest article la cantàvem amb la cantarella de «*demà és festa*».

A.T.S.

Records de Sant Medir

Aquesta festa, com moltes d'altres, no va directament destinada als nens, sinó que ells hi participen segons les seves possibilitats. D'aquesta participació els infants en guarden un record. Ben segur! Aquí tenim alguns records que va recollir una mestra, la Roser Ribot, entre els nens de l'escola Reina Violant, també al barri de Gràcia.

- **Al carrer Gran hi havia senyors als balcons que baixaven els paraigües amb una corda i els de les carrosses tiraven els caramels dins els paraigües. (Míriam)**
- **Hi havia gent amb caixes i es posaven ben a prop perquè les hi omplissin de caramels. (Eva)**
- **El meu germà portava una bossa d'escombraries plena de caramels. (Oscar G.)**
- **Vaig anar a Sant Medir i els caramels que queien a terra, el meu gos me'ls donava a mi. (Fany)**
- **Quan vaig anar a Sant Medir em varen tirar quatre caramels i em van caure del cap a dintre la bossa. (Oscar E.)**
- **Estava amb els meus cosins. Em varen pujar a coll i els de la carrossa m'ompliren de caramels. (Joan Pau)**
- **El cor em feia trac, trac. (Mireia P.)**
- **Em semblava que tenia un timbal a dintre la panxa que tocava tot sol. (Patrícia)**
- **Jo no podia agafar cap caramel perquè hi havia una senyora que me'ls agafava. (Mireia R.)**

APROFITAR L'ESTONA DE JOC PER CONÈIXER EL NEN

M. TERESA FORT I PLAYÀ

Quan el nen fa allò que vol es manifesta tal com és, però, encara que aquest fet és natural, i són clares les seves conseqüències —les de donar-nos un coneixement més precís d'allò que necessita el nen—, no sempre allò que fa és allò que vol ell, perquè està condicionat entre d'altres moltes circumstàncies per:

- la seva capacitat de creació.
- la seva preparació per a portar a terme tot allò que és capaç d'imaginar.
- tenir un ventall ampli de coneixements que li permetin triar allò que ell creu que és bo.

Per això hem de dir que es necessita trobar quines són les ocasions idònies en les que el nen pot tenir l'oportunitat de crear i de portar a terme les seves possibilitats de creació. Cal també equipar-lo perquè pugui pronunciar-se, segons el nostre judici, en totes les situacions que proporcionen esplai i que són tan favorables perquè actui tal com és.

El joc, és un dels mitjans més assequibles tant per al nen com per a nosaltres, educadors. El joc el considerem assequible per a l'infant i serà més o menys divertit tant com més o menys pugui posar en funcionament totes les seves potències. És assequible a l'educador perquè el nen ademt de bona gana l'aportació d'aquell que és capaç d'animar i de facilitar recursos que puguin fer que surti bé allò que ell, l'infant, té ganes de portar a terme.

El nen mai no és tan lliure com quan juga i, convençuts d'aquesta situació de llibertat en la que ens posa el joc, ens llancem amb il·lusió a:

- que ens sigui permès penetrar en aquest món màgic del joc infantil amb el decidit propòsit d'observar-lo, per ajudar el nen, tot fent-li constar la nostra intenció de respectar la seva intimitat que mai voldrem profanar

- que l'infant comprovi que l'estimem i que gairebé pugui tocar la nostra estimació

i sobretot:

- que s'afirmi ell mateix en el coneixement de les seves possibilitats i limitacions, les quals hauran d'omplir-lo, si sabem ésser-hi presents, d'un desig de progrés i d'interès per a superar-se a si mateix.

Diu Loisel «no s'ha de fer jugar a l'infant, se l'ha d'animar a que jugui», i de fet la presència de la persona gran en el temps de joc ha d'anar encaminada cap aquí; l'educador, sobretot si ho és en l'època primerenca del nen (en aquella que per la seva tendresa és més difícil la feina), ha de saber ésser un autèntic animador del joc, ha de saber desaparèixer en el moment que ja no és necessari; la seva experiència en l'observació del nen, li dirà el moment precís en què toca esfumar-se.

Parlem de cada un d'aquests punts. No podem fer-ho pas, però, sense deixar clar que per al nen no hi ha res tan viu com el joc i per tant se li ha d'afavorir que jugui al seu aire perquè pugui sortir tot allò que és capaç de fer.

Fem referència ara a *la capacitat de creació* que citàvem al començament. En el moment del joc, el nen, sovint és capaç d'imaginar-se tantes coses! Des que està construint un coet espacial fins que participa en la vida familiar d'uns animals, i per pocs mitjans que tingui al seu abast podrà fer real allò que s'imagina. És per aquest motiu que la presència de l'educador ha d'ésser plena i discreta, per tal de conèixer i facilitar-li tot allò que necessita, un tros de paper, o un drap, o... per construir una teulada; unes pedres per parar la taula; una corda per microfon; o què sé jo! Allò que necessita en aquell moment ho té ell o bé li trobem nosaltres, i no n'hi posem més! sols allò que s'imagina. La seva imaginació no troba fre sinó recolzament i il·lusió per part nostra. El nen ens donarà les dades, espontàniament, fidelment, sense recel, que ens permetran de conèixer la seva personalitat, les seves limitacions, la necessitat o dificultat de realcionar-se amb els altres. De vegades haurem de fer algun suggeriment; això és cert, però si ens donem respectuosament de debò al món del nen, serem un altre més i un més encara que podrem fer-li molt de servei.

Però, sovint, el nen no té cabals per a portar a terme la seva il·lusió de joc. Aquest fet ens obliga a alternar *el joc espontani* i lliure amb *el joc dirigit*, en el qual el nen aprèn un seguit de tècniques que li donen bagatge per ser més eficaç. El joc dirigit és la situació òptima perquè els educadors puguem conèixer els infants i aleshores poder oferir-los recursos que els proporcionaran èxits en altres moments, serà quan sabrem si els falta entrenar-se en la disciplina, en l'ordre, en la força, en la resistència, l'agilitat, la destresa... i podrem ensenyar-los com superar-se ells mateixos.

Quan coneguem com va tot això, quan l'infant i nosaltres sapiguem com ho ha de fer per vèncer el podrem ajudar a traspasar-ho a la vida normal, als seus aprenentatges de cada dia i, si n'hem sabut, l'ajudaran en el treball escolar, en les seves relacions socials i en la seva pròpia afirmació. L'entrenament i les experiències que adquirirà durant les estones de joc dirigit seran els millors aliats per fer-ho reeixir en el joc espontani.

Segurament l'afer més delicat, i pot ser el més difícil de dur a terme, és el de saber aprofitar totes les estones en les que juguem amb ells per ajudar-los a distingir el que és bo d'allò que no ho és; perquè encara que haguem de mantenir un veritable respecte a la formació dels propis criteris del nen, per ésser honrats, haurem de marcar sense cap por unes pautes que seran conseqüència de les nostres pròpies conviccions i els haurem de conduir, cap a la seva bona formació a partir d'una exigència forta per part nostra de complir i fer complir allò a què ens obliga la definició dels nostres principis; per això, establirem unes normes de respecte als altres, amb el que això significa, de sentir-se responsables de la conservació del que és propi, com del que és comú, de respectar la conducta dels altres i d'actuar segons la nostra convicció, encara que no agradi. De debò: el moment més oportú per a treballar en aquesta línia és el joc.

T.F.P.

TRIAR LLIBRES O JUGAR A LA GALLINA CEGA

JAUME BUSQUÉ I BARCELÓ

Si els nostres dibuixants i escriptors per a infants fossin un Jean Piaget, un Wilhelm Reich o una Mercè Rodoreda de la literatura infantil de 0 a 6 anys, tot estaria arreglat: llegiríem als diaris o a les revistes més serioses les opinions i les crítiques dels especialistes i dels pedagogs més rigorosos en aquesta especialitat gràfica o literària, el llibreter de la cantonada ens donaria el seu parer i ens orientaria sobre el **hit parade** del mes; els nostres amics, educadors-responsables, ens recomanarien els millors llibres i els mestres dels nostres fills coneixerien a fons les característiques pedagògiques de les obres per a nens i nenes de 0 a 6 anys.

Però, no. Ben al contrari.

El llibres, els pares i els mestres

¿Quin és, doncs, el nostre criteri, com a pares —una minoria de pares, tanmateix— quan, amb motiu de la diada del llibre o amb motiu de qual-sevol altra diada, volem regalar un bon llibre als nostres fills més petits?. La desorientació és absoluta. Res no ens acompanya ni ens ajuda a triar el llibre més pedagògic, el llibre més adequat pel que fa al gruix del paper, al color de les seves il·lustracions, al text, al format i a tants i tants altres elements imprescindibles en escollir un llibre bo enmig de tants de dolents.

La mestra de l'escola, la de cada dia, la de sempre, és, sens dubte, la persona més autoritzada per donar un ajustat consell en aquesta qüestió i en tantes d'altres. Els mestres d'ara no són com els nostres mestres. Els mestres dels nostres fills tenen moltes més possibilitats, l'ambient social és diferent i la nova escola crea una gran quantitat d'incentius per al millorament personal i professional.

Malgrat això, no se'ns acut de demanar l'assessorament de la mestra o del mestre que ens ajudi a triar i destriar els millors llibres. Pensem que si no s'ha especialitzat i no ha fet una reflexió personal sobre aquest tema, pot-

ser no en sabrà res de res. És clar: tampoc no se'n acudiria preguntar-li si és millor que els nostres fills sentin i/o escoltin Bach, Mozart, Haendel o Wagner o cantin en una coral infantil i a partir de quina edat, o si és bo que vegin una pel·lícula de la televisió o una dels Barrufets o del Walt Disney, si han de veure teatre o no, si convé que vegin exposicions de pintura (quan n'hi ha) i a quina edat i de quin artista.

Tots els llibres en català són bons?

Temps enrera, la llengua era un punt de partença que ens assenyalava amb força exactitud el que era bo i el que no ho era: un llibre o una revista, infantils o no, però escrits en català, els consideràvem bons i rigorosos i els seus autors i responsables gaudien d'una gran credibilitat intel·lectual i política. Ara que, finalment, les posicions de tots s'han definit i fer qualsevol cosa en català és *gairebé* tan normal com fer-la en castellà, la llengua ja no ens assenyalava amb tanta precisió el valor i la categoria d'un autor o d'una publicació. Ens hem de regir amb uns altres paràmetres.

Així, doncs, no ens queda ni aquest recurs. Que un llibre sigui escrit en català no ens indica que necessàriament hagi de ser bo. En una situació de normalització de la llengua podem fer, en català, coses molt importants, coses molt mal fetes i coses intranscendents. I cal que sigui així, és clar, i que duri.

Fer un llibre, vendre un llibre: bufar i fer ampolles

La indústria editorial es troba, sobretot, desatasa. Només s'interessen pel llibre infantil les petites empreses voluntaristes conscients que cal cobrir unes necessitats justes i necessàries encara que sigui amb mitjana eficàcia de difusió. Les grans editorials són les úniques que poden destinar un elevat pressupost a donar informació, mitjançant la publicitat, sobre les seves novetats i en aquesta informació, malauradament, el llibre infantil ocupa un espai molt i molt limitat o es tracta de llibres de dubtós valor pedagògic.

Amb tot això, tan sols podem confiar-nos d'aquelles editorials els responsables de les quals han demostrat seriositat, rigor i criteri en les edicions: el nom d'aquestes empreses és una guia a l'hora d'adquirir un llibre per als nostres fills.

La llibreria, l'ofici de llibreter, ha sofert, també, una mutació important, els motius de la qual serien complicats d'esbrinar. Encara ens queda algun llibreter de cultura densíssima; però aquell venedor de llibres que no era especialista en cap tema i que, no obstant, sabia donar raó dels autors més importants en qualsevol matèria que oferia la seva opinió i el seu consell i que, entre altres coses, assistia a les tertúlies literàries més controvertides o les organitzava a casa seva, ha donat pas a un tipus de llibreria semblant a un supermercat i el seu propietari s'ha convertit en un més de la colla que embolica llibres o fa de gerent del seu negoci en un despatx a part.

Somniem

Ja només ens resta pensar o somniar com podria ser el futur, un futur immediat, naturalment, en el qual el llibre infantil tingués tant de pes específic com qualsevol enciclopèdia. Caldria tenir molt present, en primer lloc, que hauríem d'establir un bon control de qualitat, ja que els llibres que donaríem als nostres fills o alumnes serien una eina que, o bé els faria de company en els seus primers anys o els descentraria de bon començament: *el nen també té dret a un bon llibre.*

És fonamental que tots els mestres, els de l'escola nova i els de la vella escola, els joves i els grans, els mestres catalans i els mestres castellano-parlants, tinguin o obtinguin, per obligació discent i, sobretot, per decisió personal, una amplíssima cultura i una inquietud i curiositat extremes. Que no ens fessin falta els mestres especialistes en literatura infantil com encara ens fan falta els mestres especialistes en música, que saben tocar la flauta, que saben un bon reguitzell de cançons adequades a cada edat, que quan canten no desafinen i que veuen els seus alumnes un cop a la setmana.

Hauria de créixer, sobretot en qualitat, el nombre d'escriptors i dibuixants per a nens petits i per a nois i noies. El nou contingent humà, avalat per valor pedagògic de les seves obres, evitaria les publicacions infantils irresponsables.

Només així aconseguirem l'atenció dels administradors de Cultura i, tal vegada, les institucions públiques i privades i les mateixes editorials instituirien valuosos premis per destacar i guardonar l'obra dels millors autors en literatura infantil i juvenil. Els pares i els mestres estariem atents a la decisió inapel·lable d'un jurat competent i seguiríem les darreres novetats editorials. Es farien col·loquis i debats, en primer lloc a les escoles de magisteri, i mestres i llibreters serien els primers a donar-nos una bona guia i un encertat consell. I, fins i tot, la premsa, la ràdio i la televisió es trobarien en la necessitat de fer-se ressò d'aquesta activitat pedagògica i cultural i d'aquests esdeveniments ciutadans i nacionals. I així, els nostres fills més petits es farien grans tot llegint i contemplant els millors llibres, amb els millors dibuixos, amb els colors més adequats, amb el format i el gruix més correcte.

Toquem de peus a terra

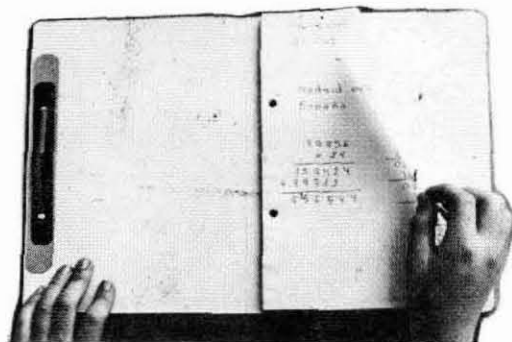
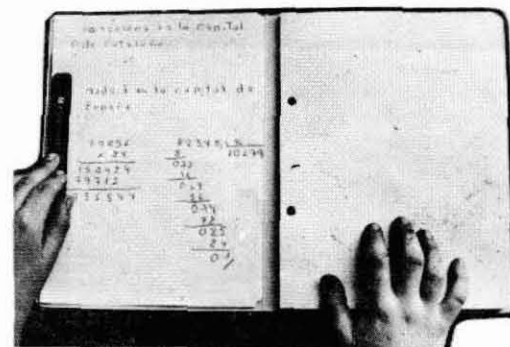
Mentrestant, però, ens regim per la intuïció. Aquest sentit tan comú que fa que, en definitiva, comprem, als nostres fills, aquells llibres que per qualsevol subtilesa ens agraden més a nosaltres, amb la incertesa de no saber mai, si de debò ho encertem. I em neguitejo quan penso que els bons llibres ajudaran, i ajudarien, també, a fer dels nostres fills uns homes i unes dones lliures, intel·ligents, compromesos i solidaris.

J.B.B.

BLOK ESCOL

REG. MAR. PAT. 107.201

CARPETA AMB ARXIVADOR PER
REDACTAR, CLASSIFICAR I APLEGAR
TREBALLS D'ESCOLA

in-2

QUAN TINGUI ESCRIT EL TEMA O
TREBALL ES DESENGANXA FACILMENT PER
CORRETJIR O VALUAR EN FULL SUELTO.

FÀBRICA DE MANIPULATS

ESCOL OFI

DESPRES ES SUJECTA AL ARXIVADOR I AIXÍ
SUCCESIVAMENT, QUEDAN EL BLOC PLE, PER TAL
DE CONSERVAR-HO.

Bonifacio, S. A.

VIA TRAJANA, 13 TELS. 381 22 97 - 381 28 12 SANT ADRIÀ DE BESOS (BARCELONA)

EL GOVERN INFORMA ALS PARES

L'instint i la tradició no són suficients per guiar el desenvolupament humà dels primers anys. De fet, hi ha algunes conductes dites «instintives aberrants» —com rebutjar o atacar el nounat en circumstàncies adverses—, i conductes tradicionals —com empresonar amb roba o mobles—, que tot i tenint una base biològica o pràcticament lògica constitueixen un perill per a l'infant.

A l'instint i tradició cal sobreposar les veritats científiques descobertes per l'especie. Sobre aquest fet reconegut, gairebé totes les cultures mil·lenàries han desenvolupat mètodes i consells per a la cura positiva i per a l'educació racional dels petits.

En alguns casos, en comprendre el valor productiu de la població, s'han elaborat normes i directives, ara ja centenàries. Però fins aquest segle no es comença, a veure des del govern la importància dels coneixements que han de ser adquirits pels pares humans perquè actuïn correctament com tals.

Com a mitjà directe d'obtenir la col·laboració d'aquests, sorgí el petit manual pràctic de puericultura avalat i distribuït per l'estat. Un dels primers, i extraordinàriament popular des dels seus inicis, fou el titulat «*Infant Care*» (Puericultura per al primer any) publicat per *Children's Bureau* dels Estats Units. La primera edició data de 1914 i després de més de 59 milions d'exemplars (fins 1978) continua viu amb revisions periòdiques.

S'ha dit sovint que, després de la biblia, ha estat el llibre més consultat del país.

Tanmateix, no és conegut ací, contràriament a altres obres europees paral·leles.

Val la pena de llegir-lo perquè —malgrat que la seva preeminència es diluï a partir de la post guerra amb l'aparició d'altres llibrets privats d'avantguarda i de preu popular (com el del puericultor B. Spock que influència dues generacions)—, continua representant un conjunt cultural filtrat pel *Departament de Sanitat, Educació i Beneficiència* i reflexa actituds professionals ja acceptades.

Vist des d'ací, demostra la relativitat en l'aplicació de conceptes que diferencia un país d'un altre.

És a dir, tot i seguint els principis bàsics de la ciència actual, acceptats arreu, aquest text i la seva parella «*Your child from one to six*» (El vostre infant d'un a sis anys) ens fa veure variacions nacionals sobre temes que a altres llocs es consideren immobles. Ens fa veure la pluralitat de pràctica pels primers anys de vida.

Per tant és útil estudiar-lo, sigui amb aprovació o amb reacció crítica, per veure «com ho fan els altres» i aprendre de tots, i per apropiari per al nostre ús el que representi un avenç en la ciència del desenvolupament humà.

En citem uns paràgrafs:

Del llibre «Infant Care»

«Tothom descansa millor si l'infant no dorm a la habitació dels pares. Especialment durant les primeres setmanes els seus estornuts, tos i respiració irregular us mantindran desperts rumiant què farà després. Si realment us necessita ja cridarà prou fort perquè se'l senti per gairebé tota la casa! Inclús en el pis més petit, un bressol o llit de baranes improvisat es pot posar a la sala, cuina o bany quan els pares van a dormir.» (p. 16)

«No el porteu al vostre llit. Sempre hi ha el perill d'ofegar-lo o fer-li mal en donar una volta dormint, i a més, gairebé segur que voldrà ser el vostre company de llit constant.» (p. 16)

«Deixeu-li decidir pel seu compte quantes hores vol dormir (entre 12 i 20). No el podeu obligar a dormir més o menys temps, però certament podeu arreglar les coses per mantenir-lo despert a les hores que us són més convenients, a fi que dormi de nit i durant la migdiada del matí i la tarda.» (p. 16)

«No deixeu mai un infant sol amb un altre que tingui d'1 a 3½ anys d'edat.» (p. 21)

«Disciplinar vol dir ensenyar, no castigar com molta gent creu.» (p. 33)

«No li poseu a sobre gaire més que les gases i una samarreta de cotó sense botons i amb obertures amples per cap i braços) en una casa confortablement calenta. A temperatures altes es pot trobar millor sense la samarreta.» (p. 50)

«Generalment els peus descalços van bé. Les sabates són per protecció de superfícies rugoses i objectes punxeguts. Quan les porti, se li hauran de canviar per una mida més gran cada 6 a 8 setmanes i els mitjons també.

Per l'infant, les botes són més difícils de treure, però no tenen cap altre avantatge.» (p. 51)

«Necessiteu descansar de l'infant i ell ha d'aprendre que altres persones es poden ocupar d'ell. Feu plans per a sortir sense l'infant almenys unes quantes hores setmanals després del primer mes.» (p. 53)

Del llibret «Your child, from one to six».

«Premiar l'infant per bona conducta els ensenya més que castigar per mala conducta.» (p. 28)

Per jugar, els infants han d'anar vestits amb roba que no us preocupi, que no interfereixi amb la seva llibertat de moviment i que es renti fàcilment. (p. 34)

28-a

En la majoria dels casos, els propis infants resolen les diferències entre ells millor i amb menys confusió que si intervenim o provem de fer d'arbitre. Les excepcions són: quan hi ha una diferència d'edat important i el més petit és el que rep, o quan altres infants s'ajunten contra un sol. (p. 37)

Ara sabem amb certitud que tots els infants van millor si pare i mare els cuiden des del començament. Els pares no poden alletarlos al pit, però no hi ha cap altra cosa que no puguin fer. Ni ha res de «poc masculí» en homes que porten a coll els seus fills, els canvien les gases o els alimenten amb biberó; ni res «poc femení» amb mares que treballen o practiquen esports amb els seus fills. (p. 47)

Recordem que la diferència d'un any quan se'n te quatre, representa un 25 % de la vida. (p. 50)

És important prendre's seriosament les pors del vostre infant, encara que la causa us sembli sense sentit i la seva reacció desproporcionada. No cal fer veure que la seva por és també real per a vos, però sí que cal acceptar-la com a real per a l'infant. Aquesta acceptació, mentre el tranquil·litzeu demostreu la vostra absència de por, crea un bon disseny i model per ajudar-lo a resoldre les pors pròpies. En seguir aquest model, es farà menys dependent de vos en encarar-se i manejar noves experiències. (p. 53)

Cada infant hauria de tenir una font de control de salut, sigui per mitjà d'un metge individual, grup de metges, clínica o altre programa. És essencial que els hi porteu quan estan bé, no només quan estan malalts. No hi ha cap motiu perquè cap infant dels EEUU tingui cap de les malalties que es poden evitar amb immunitzacions i vacunacions. (p. 69)

Seria millor que els pares superessin la seva manca de coneixements i enbarassament, i incloguessin amb tota naturalitat els noms dels genitals en el seu inventari regular de les parts del cos. (p. 43)

Les sensacions agradables de tocar-los i fregar-los son massa bones perquè els infants les ignorin. S'obté plaer del propi cos i s'alleugereix la tensió de tant en tant. La masturbació ocasional dels infants no es perjudicial ni interfereix de cap manera amb el creixement i desenvolupament normals. De vegades es pot tornar una activitat major, més aviat constant si altres aspectes de la vida de l'infant no rutllen bé. Llavors la masturbació es fa servir com a substitut d'altres plaers i satisfaccions. És probablement impossible de privar-los de practicar-la i no es aconsellable de provar-ho. Però és raonable fer servir el tema com mitjà d'ensenyar la diferència entre conducta pública i privada. (p. 44)

Hi ha pocs motius per tractar nois i noies de manera diferent, sigui en el joc o qualsevol altra cosa... A cada infant li ha de permetre de provar totes les seves habilitats i activitats que el seu desenvolupament permeti. (p. 48)

Els infants aprenen molt d'un altre de la mateixa edat. Abans dels 4 anys poden anar a la guarderia o centre, on aprendran la convivència en grup sota la supervisió d'adults que no són de la família. Aprendran a separar-se de vosaltres, a entendre's amb la col·lectivitat, a comprendre i respectar l'autoritat fora de casa i generalment a adquirir habilitats específiques com dibuixar, etc. Això és molt. (p. 50)

Per ajudar-los a treure avantatges d'aquests programes es necessita el treball d'especialistes; les persones no preparades no poden fer-lo inclús amb la millor voluntat. (p. 50)

Quin efecte faria a casa nostra un llibret d'aquesta mena, avalat i publicat per la Generalitat i distribuït —gratuitament o pagant—, amb un missatge de benvinguda a cada nounat?

A les parelles se'ls dona folletons il·lustrats amb els electrodomèstics, i llibrets d'instruccions per aprendre el funcionament de l'auto (i a més se'ls exigeix un examen i permís oficial per manejar-lo, un cop demostrada la seva competència). Però la immensa majoria de parelles els arriba un fill i ni l'un ni l'altre han rebut cap preparació contemporània.

Una publicació oficial, breu i senzilla, sense detalls pediàtrics, exposant els conceptes puericultors bàsics i donant informació pràctica sobre les línies generals de desenvolupament i creixement, i dades directes sobre urgències i precaucions, normes universals i serveis accessibles, seria un projecte eficaç que amb poc esforç portaria avantatges incalculables.

Si no s'ha fet encara no és pas per manca de professionals capacitats per produir-la. Hi ha textos adaptats al nostre ambient, com «El vostre fill» de Joan Ripoll i Martínez Callén entre altres. Una condensació d'aquest llibre, posant al dia el capítol sobre guarderies, es podria fer a curt termini.

L'hauríem de tenir per 1983 perquè contribueixi a una direcció definitiva.

DOLORS CANALS

NOTA / Per consulta i informació de professionals i públic general, trobareu uns exemplars de «*Infant Care*» i «*Your child from one to six*» a la biblioteca de Rosa Sensat, Córcega 271, teléfon 237.07.01.

Ambdós estan en venda a: *Superintendent of Documents, U.S. Government Printing Office, Washington D.C.*

Tots dos són publicacions del *Children's Bureau, U.S. Department of Health, Education and Welfare*, del govern federal. Els números de publicació són: 78-30015 i 79-30026 respectivament.

Protegiu el vostre fill

Vacuneu-lo

GENERALITAT DE CATALUNYA
Departament de Sanitat
i Seguretat Social

PROGRAMA DE VACUNACIONS
DIRECCIÓ GENERAL DE PROMOCIÓ DE LA SALUT

infant i salut

LES VACUNES

MIQUEL PARELLADA i LLAUGER

Principals conceptes sobre les vacunes: què són, a quina edat es recomana la seva aplicació, etc. L'actual pla de vacunacions a Barcelona i a tota Catalunya. Malentesos més comuns entorn del tema.

Des de fa molts anys, era conegut que si un individu sofria algunes determinades malalties, restava lliure del perill de tornar a patir-les. Aquest estat de protecció —o immunitat— era adquirit amb similar efectivitat, independentment del grau d'intensitat de la malaltia sofrida. Recolzant-se en aquest fet, neix la idea de provocar una determinada malaltia, en grau benigne, perquè d'aquesta manera, l'individu afectat resti immune en un futur de sofrir la malaltia, possiblement en forma greu.

Des del segle XI, a Xina, es practicava la verolització, que consistia a contagiar una persona sana amb el pus d'una pústula d'una altra persona afectada de verola. El resultat era que la primera persona patia una verola menys greu que la protegia de la malaltia en temps futurs.

L'inici en el descobriment de les vacunes fou fet a finals del segle XVIII per Jenner, que va prendre com a base els següents fets: les vaques sofrien una malaltia semblant a la verola humana anomenada verola de les vaques o verola vacuna. Els muniadors, quan tenien alguna ferida a les mans i s'infectaven d'alguna pústula de verola vacuna de les mamelles de la vaca, patien una malaltia local benigna que els deixava immunes de sofrir la greu verola humana. Encara que inicialment el descobriment de Jenner no fou admès pels metges de l'època, vuitanta anys més tard, Pasteur, basant-se en els estudis de Jenner descobreix la vacuna contra el còlera de les gallines i la vacuna contra la ràbia i proposa el nom genètic de vacunació per aquest mètode de prevenció enfront de les malalties infeccioses.

Les vacunes són preparats obtinguts a partir de micro-organismes (vacunes antimicrobianes) o a partir dels productes tòxics (vacunes antitòxiques) que produeixen alguns micro-organismes. En el nostre organisme, aquests preparats (antígens) són capaços de provocar la malaltia, en un grau molt benigne o fins i tot inaparent, ocasionant tanmateix una bona resposta defensiva (anticossos) que persisteix durant molt de temps i protegeix l'individu de passar la malaltia causada per aquest micro-organisme o per les seves toxines, en cas d'un futur contagi.

L'eficàcia d'una vacuna està determinada per la resposta immunitària, referida al tant per cent de població on la vacuna causa efecte protector i a la duració d'aquest efecte. Davant d'aquestes dades cal contraposar els rics, que en forma d'efectes secundaris pugui produir la vacuna. Tant uns com els altres seran més o menys valorables segons els perills que cada malaltia per si mateixa comporta, referits a morbiditat, mortalitat i seqüeles, i a la possibilitat d'utilitzar mitjans efectius per tal d'evitar-la o guarir-la.

Actualment, gràcies a les modernes tècniques emprades en l'elaboració i control de les vacunes, així com al coneixement més ampli i precís de les seves contraindicacions, és possible oferir a la població uns productes vacunals amb alts índexs d'eficàcia i mínimes possibilitats de produir efectes secundaris indesitjables. Per tot això, la vacunació sistemàtica està considerada com la manera més adequada per lluitar contra determinades malalties transmissibles i a més a més també la més econòmica.

Avui en dia es disposa d'una vintena de vacunes, de les quals un petit nombre és aplicat sistemàticament, proporcionant beneficis ja demostrats a tot el món. Existeixen d'altres vacunes en fase d'investigació, cosa que fa suposar que en un proper futur serà ampliada la gamma de vacunes sistemàtiques, augmentant també els beneficis que reportaran a cada individu i a la seva comunitat.

Per a l'aplicació sistemàtica de les vacunes cal disposar d'un **calendari** adequat a l'epidemiologia del territori i que al mateix temps sigui el més operatiu possible, per aconseguir les màximes taxes d'immunització amb el mínim de molèsties a la població vacunada.

A Catalunya disposem d'un calendari vacunal idoni, elaborat pel Comitè d'Experts en Vacunacions, creat per la Direcció General de Promoció de la Salut de la Generalitat de Catalunya. Per a la seva elaboració es va prendre com a base el calendari vacunal que l'Institut Municipal d'Hygiene aplicava a Barcelona des de l'any 1973 i que havia estat confeccionat, en col·laboració del propi Institut Municipal, per la Societat Catalana de Pediatria i per la Reial Acadèmia de Medicina.

El calendari vacunal vigent és el següent:

PRIMOVACUNACIONS

3 mesos	1.ª dosi D.T.P. (antidiftèrica, antitetànica, antitosferinosa)
	1.ª dosi antipolio oral (trivalent)

5 mesos	2.ª dosi D.T.P. 2.ª dosi antipolio oral (trivalent)
7 mesos	3.ª dosi D.T.P. 3.ª dosi antipolio oral (trivalent)
12 mesos	antixarampió, antirubèola, antiparotiditis, administrades en forma combinada («triple vírica») o independent
18 mesos	dosi-reforç D.T.P. dosi-refoç antipolio oral (trivalent)

REVACUNACIONS

4-6 anys	D.T. (antidiftèrica, antitetànica) antipolio oral (trivalent)
11 anys (nenes)	antirubèola
14-16 anys	T.d. (antitetànica i toxoide diftèric tipus adult)
cada 10 anys	T.d.

Aquest és el model de calendari més usual, però, com és lògic, el metge del nen el podrà variar en cada cas segons el seu criteri, d'acord amb les circumstàncies ambientals, epidemiològiques i personals del nen.

Cal destacar del calendari vigent el següent:

- Supressió de la vacuna contra la verola. Gràcies a la vacunació i a l'enèrgica i laboriosa campanya promoguda per l'Organització Mundial de la Salut, aquesta malaltia ha estat eradicada arreu del món (Anunciat oficialment per l'O.M.S. el 26 d'octubre de 1979).
- Inclusió de la nova vacuna «triple vírica» que mitjançant una sola injecció protegeix el receptor enfront del xarampió, la rubèola i la parotiditis d'una manera conjunta.
- Vacunació contra la rubèola a totes les nenes, l'any que fan els dotze anys d'edat, amb la finalitat d'eradicar en un futur la teratogènia per embriopatia rubeòlica.

Tot **pla de vacunació** pretén fomentar la pràctica de les vacunes amb la finalitat d'obtenir i mantenir un bon estat immunitari, individual i col·lectiu, enfront de les diverses malalties transmissibles.

L'Ajuntament de Barcelona està desenvolupant el «Pla de vacunació continuada» amb la finalitat de promoure i controlar la pràctica de les vacunes sistemàtiques a tota la població infantil de Barcelona, des del moment de néixer fins els 14-16 anys. Per aquesta finalitat, ha elaborat una documentació individual i personal (carnet de vacunacions a nom del nen i carta a nom del cap de família), que juntament amb els altres documents és rebuda per l'interessat abans que el nen faci els tres mesos d'edat, data en què s'han d'iniciar les primovacunacions.

Tot aquest aparell tècnic i administratiu és produït automàticament mitjançant la utilització d'ordenadors electrònics i funciona gràcies a la contínua i entusiasta col·laboració de diverses dependències del nostre Ajuntament. (Centre Ordenador Municipal, Registre General, Població,

Vacuneu ara la vostra filla
contra la
RUBÈOLA

perquè demà
els seus fills neixin sans

GENERALITAT DE CATALUNYA
Departament de Sanitat
i Seguretat Social

Departament d'Organització i Mètodes, Impremta Municipal, i el propi Institut Municipal de la Salut que actua com organisme coordinador i gestor).

En complir els tres mesos d'edat, el nen pot ser vacunat pel seu metge de capçalera o bé pels centres de vacunació i cal deixar constància a la documentació personal.

Els fulls-control serviran perquè els serveis d'informàtica proporcionin les dades estadístiques sobre els índexs de població vacunada, i el carnet de vacunació serà emprat en benefici del vacunat com a control individual oficial per a ser presentat, en edats successives del nen, tant al moment de matricular-se a guarderies o col·legis, com en cas de possibles brots epidèmics d'una determinada malaltia.

A tot Catalunya —tret de Barcelona-ciutat on l'Ajuntament envia el carnet de vacunació ja esmentat— s'utilitza el carnet elaborat per la Direcció General de Promoció de la Salut de la Generalitat.

Hi ha molts **malentesos** en el tema de les vacunes. Cada pare o mare es pensa que el cas del seu fill és especial, però en realitat n'hi ha uns quants que són força comuns i que convé d'aclarir:

Vacuna contra la meningitis meningocòcica. Aquesta malaltia és causada per un dels tres tipus A, B o C de meningococs. La vacuna inclou els tipus A i C, però no el B, la vacuna del qual està en fase d'investigació. Però resulta que en el nostre país, de cada 100 meningitis meningocòciques, més de 90 són causades pel meningococ tipus B. Per tant, la vacuna tot i essent molt bona, no resulta de protecció eficaç a la nostra comunitat, i com a conseqüència, no és procedent la seva aplicació sistemàtica.

Vacuna contra la rubèola. Aquesta malaltia, en sí és de curs benigne, però la seva morbositat radica en la possibilitat de provocar malformacions i dèficit mental al nen en gestació, si la dona passa la malaltia durant els primers mesos del seu embaràs.

La malaltia de la rubèola i més encara la seva vacuna, és causa de dubtes i malentesos, els més freqüents dels quals aclarirem a continuació:

— *Per què es practica la campanya a les nenes d'11-12 anys d'edat?* El virus vacunal contra la rubèola és un virus viu atenuat i com tot antigen vacunal no és capaç de produir la malaltia però sí de promoure una reacció de defensa en el receptor. Ara bé, no es coneix —i com és lògic no és permisible de comprovar-ho— si pel fet de ser un virus viu, encara que atenuat, és capaç, en cas de ser aplicat a una dona en estat de gestació, de provocar malformacions, igual que ho pot ocasionar el virus salvatge. En vacunar les nenes a l'edat indicada, es té la completa seguretat de no córrer cap risc.

— *Pot vacunar-se una dona de més de 12 anys d'edat?* Si està en edat fèrtil pot vacunar-se i, en alguns casos de més risc (infermeres, educadores i mestres), no solament es pot vacunar sinó que *s'ha de vacunar*

contra la rubèola; com és lògic amb les garanties de no embaràs en el moment de la vacunació i durant els dos mesos posteriors a la mateixa.

— *Pot una dona en estat de gestació estar en contacte amb nenes vacunades contra la rubèola?* Pot estar-hi en contacte i conviure-hi, ja que està demostrat que el virus vacunal de la rubèola no pot ser transmès.

Vacuna antigripal. La grip està ocasionada per un virus mutant, i en conseqüència la vacuna contra la grip d'un any, pot no ser efectiva contra el virus que provoca aquesta malaltia l'any següent. A més a més, l'eficàcia de la vacuna ateny més o menys un 60 % i la seva duració protectora és només d'uns sis mesos. Llavors sorgeix la pregunta: *és convenient vacunar cada any contra la grip?* Si tenim en compte que aquesta malaltia només és greu per a les persones que tenen poca capacitat de defensar-se (primera infància i persones senils, especialment si pateixen del cor), és a aquest sector de la població a qui cal aplicar la vacuna preventivament. Però com que aquesta malaltia acostuma a passar-la molta gent en un curt espai de temps, en afectar els serveis públics (bombers, policia, comunicacions, assistència sanitària, transports, etc..) podria ocasionar un colap-se de la vida ciutadana, per la qual cosa és també indicat de vacunar preventivament aquests col·lectius contra la grip.

Vacunes anticatarrals. Aquestes vacunes no formen part de les anomenades vacunes sistemàtiques i mai no són incloses en un calendari de vacunacions d'aplicació general a tota la població. La terapèutica amb la vacuna anticatarral és sempre de decisió individual, i és competència del metge la seva indicació a cada pacient segons les circumstàncies individuals, ambientals, laborals, etc..

Gammaglobulines L'aplicació d'una gammaglobulina específica (per exemple gammaglobulina contra el xarampió) confereix a l'individu receptor una positiva i ràpida capacitat defensiva contra la malaltia en qüestió. Ara bé, aquestes defenses (gammaglobulines) han estat elaborades per un altre individu i introduïdes en el receptor que les rep passivament. La duració de la capacitat protectora és solament de dies o de setmanes. En canvi, les vacunes no aconsegueixen l'efecte protector fins al cap de setmanes o mesos de la seva aplicació però, com que és el propi individu vacunat qui elabora les defenses, la duració de l'efecte protector és, en general, d'anys, i en el cas d'algunes vacunes per a tota la vida.

Per assolir i mantenir un bon estat de salut, cal que la població compleixi les vacunacions i les revacunacions. Sanitaris i educadors som els més responsables d'assumir aquesta tasca d'educació sanitària, ja que som els que estem en millor posició per informar aquelles persones de la nostra comunitat que precisament confien en nosaltres.

M.P.L.

Calendari de Vacunacions

	TETANUS	DIFTÈRIA	CATARRO	POLIOMIELITIS	PAPOTIDITIS	XARAMPIÓ	RUBÈOLA
3 mesos	●	●	●	●			
5 mesos	●	●	●	●			
7 mesos	●	●	●	●			
12 mesos					●	●	●
18 mesos	●	●	●	●			
4-6 anys	●	●		●			
11 anys (nenes)							●
14-16 anys (i cada 10 anys)	●	●					

Tingueu-lo en compte.

En depèn la salut dels vostres fills

ÚLTIMES NOVETATS

COL·LECCIÓ SORPRESES

por Inger i Lasse Sandberg

La Catí i el regal de Nadal
En Martí i les galetes de coco

Nova col·lecció per a nens i nenes de parvulari.

La Catí i en Martí juguen amb objectes que els envolten, es menjen les galetes que fa la seva mare, mouen amunt i avall les coses de casa seva, fan dibuixos... Llibres que han agradat a nens de molts països, amb llenguatge adequat per enriquir el seu vocabulari. Format: 13 x 16 cm., cartoné, 32 pàgs.

Premi Nacional
de literatura infantil
a la millor tasca editorial,
Ministeri de Cultura
1981

LA JOANA AL BOSC

per C. Lastrego i F. Testa

Un nou còmic amb nous personatges: La Joana, en Xixó i el drac Tomasot. Junts somiaràn aventures perilloses. Els autors del text i les il·lustracions son dos mestres italians que van inventar les aventures de la Joana amb la col·laboració dels nens de la seva classe. Format: 22 x 30 cm., cartoné, 48 pàgs.

LES AVENTURES D'EN PINOTXO

per C. Collodi

Amb motiu del Centenari d'en Pinotxo (1881-1981) publiquem, en edició facsimil, la que fou primera traducció catalana de l'obra de Collodi reproduint l'edició que presentà Editorial Joventut l'any 1934, il·lustrada per J. Vinyals i traduïda per Marja Sandiumenge. Format: 29 x 23 cm., cartoné, 128 pàgs.

COL·LECCIÓ JUVENIL NOVEL·LA

Una bona selecció de novel·les d'autors actuals per a adolescents i també els clàssics de la literatura infantil de tot el món. Format: 13 x 19 cm., rústica.

Acaben d'aparèixer:

Els reportatges d'en Gep Mandonguilla, per Robert Escarpit
Les trifulgues dels herois, per Oriol Vergés
Les aventures d'en Pinotxo, per C. Collodi

Què fem davant d'un nen amb diarrea?

Primer de tot: què entenem per diarrea? No es tracta de freqüentar massa el WC, sinó que les deposicions siguin anormalment desfetes o líquides. Això és degut al fet que el budell, en estar inflammat o irritat, absorbeix poc l'aliment i produeix més líquid (ferments digestius). Llavors, doncs, caldrà que li donem menys aliment i més líquid.

S'aconsella que el nen begui bastant d'aigua, perquè en perd molta i es deshidrata.

I que prengui només els aliments fàcils de digerir, és a dir, els que no necessitin gaire treball intestinal perquè el budell malalt funciona menys. Ja sabeu quins són: l'arròs bullit, la pastanaga, el plàtan, la poma i la llimona. I cap d'altre: ni llet, ni sucre, ni caramels, ni cap tipus de dolços, ni fregits...

Aquesta dieta, anomenada astringent, a més de respectar el repòs intestinal actua com si fos una esponja, és a dir, eixuga el budell dels líquids que no ha pogut absorbir. Per això les deposicions surten «lligades».

I què més? Si no hi ha cap altre símptoma no cal res més. Esperar un temps prudencial (p. ex. 24 hores) a veure si millora, per anar a poc a poc introduint altres aliments (iogurt, carn o peix bullits, llet...).

Si no millora anirem al metge, però no medicarem mai sense el seu consentiment, perquè la diarrea és només un símptoma i pot ser degut a diverses malalties.

Si hi ha febre afegirem un antitèrmic (naturalment per boca, MAI SUPOSITORI! perquè augmentaríem la diarrea), i quan es pugui, a cal metge. I si surt la deposició tenyida amb força sang l'ensenyarem sempre al metge.

EDITORIAL JOVENTUT
Provença, 101 Barcelona-29

racó del conte

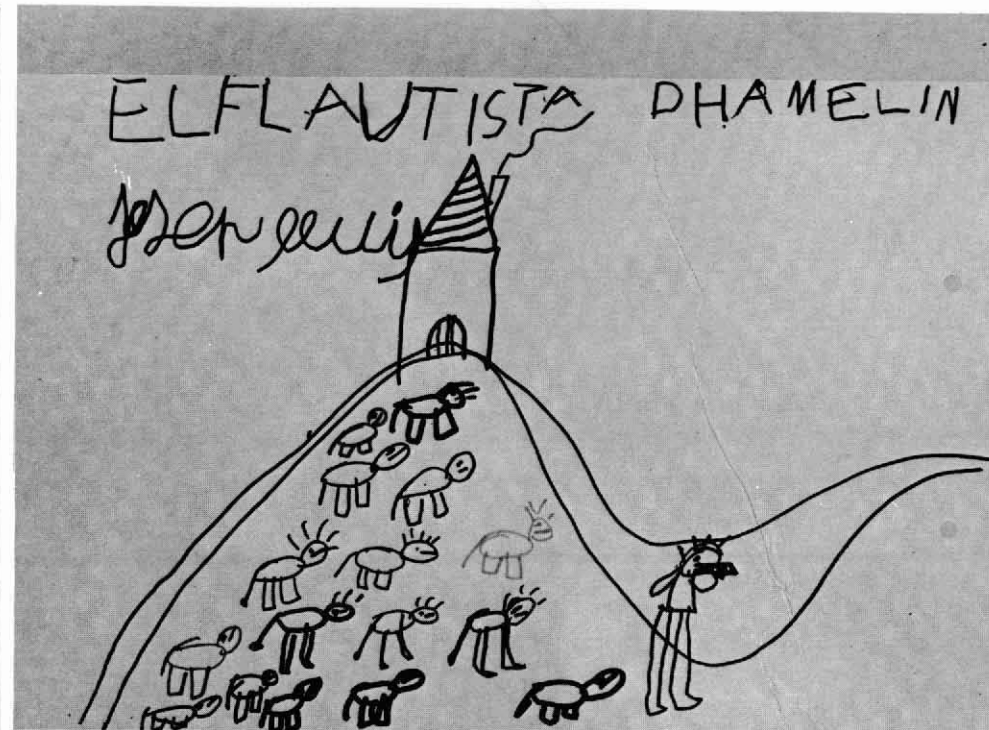
Hi ha més d'una versió escrita d'aquest conte. I ben segur que encara n'hi ha més d'orals. Avui presentem una versió, adreçada en aquesta ocasió a un grup de nens i nenes de tres a quatre anys.

Podríem afirmar que gairebé cada mestre té la seva pròpia versió dels contes que sol explicar, versió adequada als petits oients, presentada de manera que pugui captar-los l'atenció amb un llenguatge entenedor, amb un to que soni bé a les petites orelles que l'han d'escoltar.

També convé, però, que el mestre o la mestra que ja té la pròpia versió feta de tantes i tantes vegades d'explicar aquell conte, amb la garantia d'haver passat per molts auditoris diferents, o bé d'haver passat moltes vegades pel mateix auditori, a aquestes mestres, deia, també els convé de fer de tant en tant una nova llegida del conte. Ajuda a enriquir el contingut, a fer detalls, escollir les paraules més adients a l'ocasió...

(Al llibre de BRYAN, SARA CONE *Com explicar contes*, Barcelona, Ed. Nova Terra, 1977, pàgs. 171-175, hi trobareu una versió del conte del Flautista d'Hamelin).

ROSER ROS

EL FLAUTISTA

NÚRIA JIMÉNEZ

Aquest conte l'hem explicat per a captar l'atenció dels nens en un moment que calia tranquil·litat, després de dinar, utilitzant un tub de cartró decorat per fora i que servirà de flauta, tararejant la música.

En altres ocasions utilitzem la flauta dolça, tocant sempre la mateixa música.

Una vegada aconseguit l'ambient necessari, s'ha de procurar que el relat estimuli la participació dels nens, per mitjà del gest, la mímica i les preguntes que cal respondre, modulant i controlant el to de veu, per interessar l'infant en cada moment.

Finalment, una part molt important és l'«acció» dramatitzant els propis nens els personatges del conte: a vegades són les rates, d'altres els nens i les nenes...

36-a

Adaptació utilitzada en un grup de nens de 3-4 anys

Tararí, tararí!... (amb les mans simulant una trompeta).
 Voleu que us expliqui el conte del Flautista que tenia una flauta llarga (gest) i tocava una música molt bonica?

— Quina música? — pregunta l'Arnau
 — Aquesta música — i l'educadora toca l'instrument
 — Sabeu què va passar una vegada en un poble que hi havia molt lluny, molt lluny?

Doncs que tenien moltes rates...
 rates per tot arreu
 rates que es posaven a la sopa
 rates que es menjaven el formatge
 rates que es menjaven les galetes... i
 tothom deia, ai! què farem si les rates se'ns ho mengen tot!
 Què farem, què farem... i tots es van posar a rumiar: què farem?

— les posarem dins d'una gàbia?
 — les lligarem amb un cordill?
 — les guardarem totes dins d'una capsa molt gran?...

Però les rates eren tan eixerides que s'escapaven i s'ho menjaven tot.
 Que sabeu com són les rates?

— Són petites, diu en Marc
 — Jo n'he vist una, diu l'Eva

Son petites així (fent la mida)
 i tenen una cua llarga

uns ulls rodonets, uns bigotis llargs... (gest)
 i unes dents així (ensenya les dents) que ho roseguen tot, «nyam, nyam»... (mímica)

Però un dia, una noia va dir
 «Ja ho sé, ja ho sé què farem,
 cridarem el flautista...»

I bé doncs, van cridar el flautista que venia de molt lluny, amb la seva flauta.

Venia de les muntanyes i tocava una música que fa... (l'educadora es passeja tocant la flauta)

I sabeu què va passar?

Doncs que totes les rates van començar a anar darrera del flautista i se les va emportar totes, sabeu on? A dintre d'una cova de la muntanya i les va deixar ben tancades,

(l'educadora va fent la passejada tocant la flauta i fa el gest d'amagar les rates, sota del matalàs de jocs)

i quan va arribar al poble, tothom estava molt content i picaven de mans (piquem tots de mans) i cridaven, visca, visca! visca el flautista!
 I li van dir:

— Què vols que et donem flautista?

— Vull una bossa plena de dolços i caramels!

Però van passar molts dies i ningú no se'n va recordar de donar-li, i el flautista es va posar molt trist i deia:

— Ningú no es recorda de mi, ara que ja m'he emportat les rates...

I un matí va sortir pels carrers, tocant la flauta i com que tocava una música molt bonica, tots els nens i les nenes d'aquell poble el van seguir i anaven molt lluny, darrera les muntanyes.

(veniu, veniu tots amb el flautista)

i els va deixar molt amagats.

(els nens s'engresquen i riuen, amagant-se sota el matalàs de jocs)

I sabeu què va passar, al poble? Doncs que tothom plorava, «què farem ara, sense els nens i les nenes»? I els pares i les mares li deien al flautista:

— Diques on són els nens?

I el flautista els diu: i per què no m'heu donat aquella bossa de dolços i caramels?

Aleshores li van dir: si que te la donarem, ara mateix!

I sabeu què va fer el flautista? Doncs va tornar a tocar la flauta i van començar a sortir tots els nens i nenes que ballaven contents, amb la música del flautista.

I com que el flautista s'estimava molt els nens i les nenes, els va donar, dolços i galetes a tots! (repartim galetes)

Vet aquí un gat i vet aquí un gos

i aquest conte ja s'ha fos.

Vet aquí un gos i vet aquí un gat

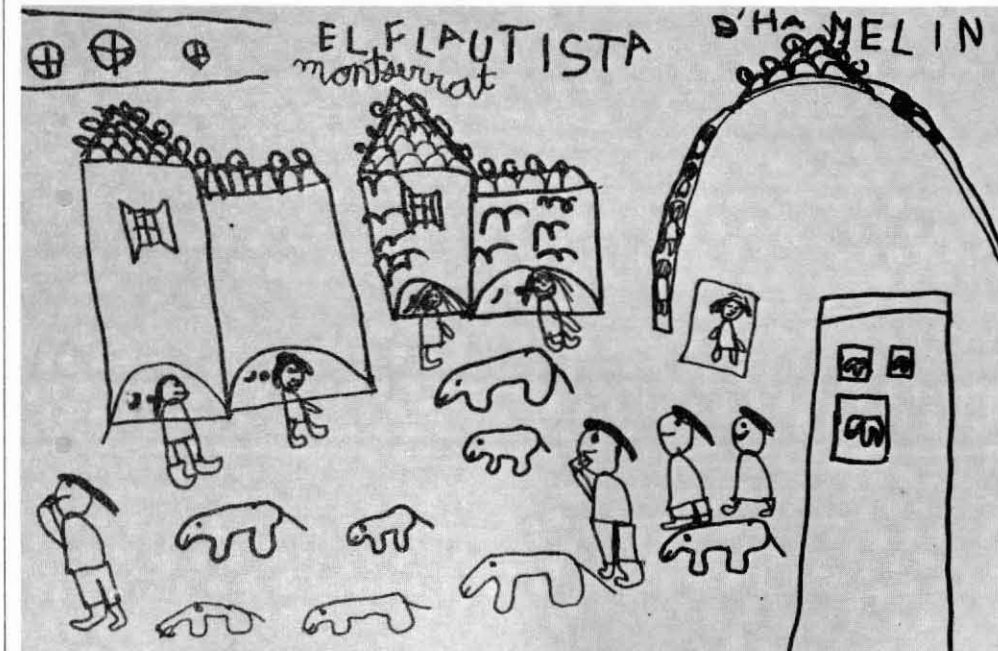
i aquest conte ja s'ha acabat.

Us ha agradat?

Sí, ... sí ... sí!

... doncs darrera la porta hi ha una bossa de confits perquè tots els caminadors s'hi llepin els dits.

N.J.

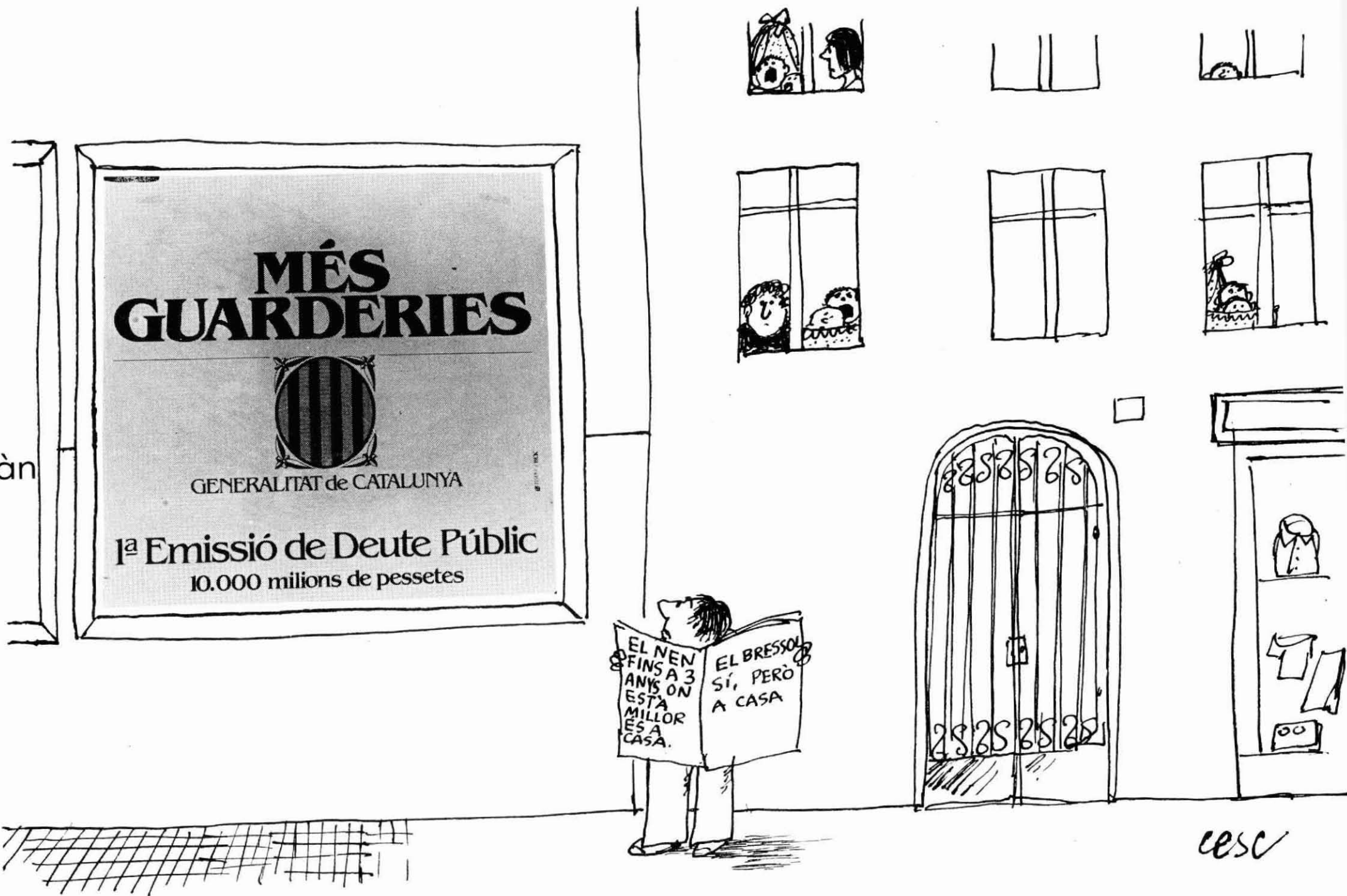
38-fàn

MÉS GUARDERIES

GENERALITAT de CATALUNYA

1ª Emissió de Deute Públic
10.000 milions de pessetes

cesc

PARLAMENT

El ple no considerarà el projecte d'escoles bressol

— El Parlament de Catalunya decidí no prendre en consideració la proposició de llei sobre educació dels infants fins a tres anys presentada del grup socialista. La majoria CiU-ERC-CC-UCD en rebutjà l'acceptació a tràmit contra els vots de PSC, PSUC i tots els diputats no adscrits, inclòs el procedent d'ERC, Ramon Viñals, i l'abstenció del diputat de CiU Ainaud de Lasarte. Aquest fou el punt més destacat de la sessió plenària d'ahir, en la qual van tenir lloc també diverses interpellacions i preguntes al Consell Executiu.

La diputada del PSC Marta Mata féu la defensa de la proposició destacant el paper de les escoles bressol i apel·lant a la tradició de la Mancomunitat i la Generalitat republicana i precisà que no es tractava ni molt menys de fer obligatòria l'escola bressol «perquè la col·laboració amb els pares és tan important que no funciona si no és volguda», però sí que és «obligació de l'Administració oferir el servei d'escola bressol de forma que tothom el pugui conèixer i arribar-hi».

Elena Ferrer (CiU) utilitzà el torn en contra en una intervenció que pel seu to i contingut aixecà —com també després la del diputat d'ERC Marçal Casanovas— murmuris en els escons de l'esquerra i en part del públic. Ferrer afirmà que la proposta semblava voler indicar que «la família no està capacitada per a educar l'infant» i afegí que «el nen fins a tres anys on està millor és a casa amb els pares», que passar hores fora significava desarrelament i que això no podia ser el marc normal sinó l'excepcional. Marçal Casanovas (ERC) reblà aquests arguments dient que «estem d'acord amb el bressol, però el bressol a casa» oposant-se a l'escola bressol com a forma generalitzada i insistint repetidament en el paper de la mare com a únic «element idoni». Casanovas proposà, en el cas de les mares que treballen, un subsidi de maternitat tenint en compte a més que amb la situació d'atur «poden deixar el lloc a una persona sense feina». Albert Planasdemunt (CC-UCD), en una intervenció més moderada, recriminà els somriures produïts a la Cambra considerant lògica la posició del PSC i també la dels seus opositors en base a dues concepcions ideològiques diferents. La diputada del PSUC, Teresa Eulàlia Calzada, tot fent seus els arguments de Marta Mata lamentà que se n'hagués fet una extrapolació ideològica —«ningú no ha parlat de treure els nens de la família»— quan del que es tractava era de si es volia legislar sobre aquesta qüestió acceptant a tràmit un projecte que després podria ser modificat per esmenes. La diputada del PSUC acabà lamentant-se que el Parlament no ha legislat res en matèria d'ensenyament.

(AVUI, 12 març 1982)

DISPOSICIONS LEGALS

Decret que regula l'atenció assistencial i educativa als infants fins a sis anys no inscrits en centres d'ensenyament.

És d'urgent necessitat l'establiment, dins el marc que assenyalen la Constitució i l'Estatut d'Autonomia, d'una normativa eficaç que reguli l'atenció assistencial i educativa als infants de menys de sis anys —nivell d'ensenyament no obligatori— no inscrits en centres d'ensenyament i que avui la reben en centres, serveis i establiments sotmesos a d'altres reglamentacions.

Cal tenir ben present que aquesta etapa evolutiva de l'infant és d'importància decisiva tant pel que fa al seu desenvolupament físic i intel·lectual com a l'emotiu i social. En els primers anys de vida, efectivament, es van adquirint els hàbits i comportaments que configuren la personalitat dels individus, i, des d'aquest punt de vista, són fonamentals els aprenentatges que es refereixen a la higiene, a la comunicació, a l'activitat, a la sensibilitat i a la capacitat intel·lectual dels infants. En tots aquests aspectes els centres que els acullen en aquestes edats han de complementar —i en alguns casos suplir— la tasca educativa de la família i realitzen, per tant, una funció social de molta transcendència que cal reglamentar i orientar.

En aquest sentit es fa necessari emprendre dues accions: la de regular quines han d'ésser les condicions materials i higiènico-sanitàries, les orientacions educatives i de puericultura, i els mòduls de personal i les intitolacions adients per a la prestació d'aquest servei; i d'altra banda, la d'aconseguir un procediment unificat pel que fa a la creació, ampliació, transformació o supressió d'aquests centres, serveis o establiments radicats a Catalunya, tant els públics com els privats. I finalment, es farà necessari establir com i quan hauran d'adaptar-se a les noves normes de la Generalitat tots els centres que avui funcionen segons les vigents fins ara.

Atès el que disposen els articles 9.11, 15 i 17.1 de l'Estatut de Catalunya.

Atès que pel Decret 2210/1979, de 7 de setembre, es transferiren a la Generalitat diverses competències en matèria de Sanitat, que han estat definitivament assumides en virtut de la Disposició Transitòria Sisena, punt 6, de l'Estatut.

Atès que pel Decret 2809/1980, de 3 d'octubre, es transferiren a la Generalitat, d'entre altres, diverses funcions i serveis en matèria d'educació preescolar.

Atès que els referits traspassos foren adscrits als departaments de Sanitat i Seguretat Social i d'Ensenyament, respectivament, en virtut de sengles Decrets de la Presidència de la Generalitat.

Atesa la legislació de l'Administració Central de l'Estat d'aplicació al cas.

Atès el que disposa el Reglament de Règim Interior de la Generalitat, aprovat per Decret de 18 de març de 1978.

A proposta dels Consellers de Sanitat i Seguretat Social i d'Ensenyament, i d'acord amb el Consell Executiu.

Article primer

1.— Estaran subjectes al que es preveu en el present Decret tots els centres, serveis i establiments radicats a Catalunya, públics o privats, no autoritzats com centres d'ensenyament i sigui quina sigui llur denominació actual, que tinguin cura amb caràcter permanent dels infants de menys de 6 anys per contribuir a llur atenció assistencial i educativa.

2.— Quedaran exclosos d'aquestes normes i es regiran per les pròpies del Departament d'Ensenyament tots aquells Centres per a infants entre els dos i els sis anys que hagin estat autoritzats i inscrits específicament com a centres d'ensenyament i els que d'ara endavant ho siguin.

Article segon

Tots els centres, serveis i establiments que regula el present Decret quedaran subjectes a la normativa que establirà reglamentàriament el Departament de Sanitat i Seguretat Social sobre:

- Condicions materials: emplaçament, instal·lació i equipaments.
- Condicions higiènic-sanitàries i de seguretat.
- Orientacions de puericultura.

Article tercer

1.— Tots els centres, serveis i establiments que regula al present Decret hauran d'aplicar les orientacions educatives del Departament d'Ensenyament com a base d'una programació que sigui un instrument àgil i flexible al servei del procés educatiu dels infants.

2.— Aquestes orientacions consideraran el llenguatge del cos, el llenguatge del medi i el llenguatge simbòlic, tot tenint en compte aspectes concrets de treball de cadascun d'ells als nivells de la comunicació, de l'expressivitat i del coneixement. Constaran d'una formulació d'objectius generals i d'una descripció d'objectius específics per activitats i per edats.

Article quart

Per Ordre conjunta dels Consellers de Sanitat i Seguretat Social i d'Ensenyament es determinaran els mòduls de personal, les titulacions o certificacions acadèmiques legalment establertes que aquest haurà de posseir i els requisits higiènic-sanitaris que haurà de complir.

Article cinquè

1.— Els centres depenents directament de la Generalitat seran creats i suprimits per Decret a proposta del Conseller de Sanitat i Seguretat Social.

2.— La resta dels centres, serveis i establiments públics o privats hauran de sol·licitar autorització d'obertura al Departament de Sanitat i Seguretat Social. El Departament d'Ensenyament informarà preceptivament els expedients d'obertura.

Article sisè

1.— Podran sol·licitar autorització d'obertura totes les persones físiques o jurídiques, públiques o privades.

2.— No es concedirà l'autorització:

- A les autoritats, funcionaris públics i personal que estiguin en servei actiu al Departament de Sanitat i Seguretat Social o al Departament d'Ensenyament.
- Als qui tinguin antecedents penals per delictes o hagin estat declarats judicialment en estat perillós.
- A les persones físiques o jurídiques a les quals se'ls hagués revocat una autorització en la mesura que resultin inhabilitades per aquest motiu en els termes previstos a l'article novè.
- Les persones jurídiques de les quals formin part persones incloses als apartats anteriors i que en siguin càrrecs rectors o titulars de capital que globalment resulti superior al 20 %.

3.— No obstant l'establert al punt anterior, els Departaments de Sanitat i S. Social i el d'Ensenyament podran autoritzar les persones incloses en l'apartat a) perquè siguin càrrecs rectors de les persones jurídiques titulars dels centres.

Article setè

L'expedient d'obertura s'iniciarà amb una sol·licitud adreçada al Departament de Sanitat i Seguretat Social que haurà d'incloure en tot cas la documentació següent:

- Acreditació de la titularitat del centre.
- Plànols i especificacions tècniques del local i de les instal·lacions.
- Memòria descriptiva dels serveis que es proposa prestar, del nombre de places per al qual se sol·licita l'autorització classificades per grups i edats previstos, i dels horaris de prestació de servei.

Article vuitè

1.— L'ampliació o la transformació dels centres depenents directament de la Generalitat es farà per Ordre del Conseller de Sanitat i Seguretat Social.

2.— La resta dels centres, serveis o establiments públics o privats autoritzats per a determinades unitats o grups d'edat podran sol·licitar-ne l'ampliació o la transformació mitjançant una sol·licitud fonamentada al Departament de Sanitat i Seguretat Social que haurà d'incloure també, en tot cas, la documentació prevista a l'article setè, i que haurà de ser informada pel Departament d'Ensenyament.

Article novè

1.— Serà causa de revocació de l'autorització l'incompliment, en el cas que sigui imputable al titular del centre, de les condicions d'autorització.

2.— La revocació de l'autorització correspon al Conseller de Sanitat i Seguretat Social, a proposta de la Direcció General competent.

3.— En el cas que la resolució definitiva suposi la revocació de l'autorització, es determinarà si comportarà per al seu titular inhabilitació temporal o definitiva per a l'exercici d'aquesta activitat.

Article desè

El cessament voluntari d'un centre no depenent de la Generalitat serà notificat amb una antelació mínima de sis mesos al Departament de Sanitat i Seguretat Social.

Article onzè

Els Departaments de Sanitat i Seguretat Social i el d'Ensenyament mitjançant el corresponent control i inspecció vetllaran pel compliment del que preveu el present Decret.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

Els Departaments de Sanitat i Seguretat Social i d'Ensenyament, en l'àmbit de llurs respectives competències, dictaran les normes i adoptaran les mesures oportunes per al desplegament i aplicació del que estableix el present Decret, així com per establir les condicions i fixar els terminis de l'adaptació a les seves normes de tots els centres, serveis i establiments que funcionen en l'actualitat degudament autoritzats segons la normativa fins ara vigent.

Segona

Queden sense efecte a Catalunya totes les normes anteriors que contradiguin el present Decret o que s'hi oposin.

Tercera

El present Decret entrarà en vigor l'endemà de la seva publicació al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

Barcelona, 9 de març de 1982

JORDI PUJOL
President de la Generalitat
de Catalunya

JOSEP LAPORTE I SALAS
JOAN GUITART I AGELL

LLIBRES PER A MIRAR I EXPLICAR

els dotze contes clàssics més populars arreu del món
NOMÉS AMB IMATGES - SENSE TEXTOS

Els contes que s'han escollit, dels germans Grimm, d'Andersen, de Perrault... es poden trobar en diferents versions literàries. Ara, «el cargol» els ofereix en versió únicament plàstica, confiada a les mans d'unes il·lustradores escollides també en funció de la seva sensibilitat i pràctica pedagògica. Aquesta interpretació gràfica dels passatges fonamentals del conte s'aparella, però, amb la síntesi fidel que se'n dona al dors de la tapa del llibre.

1. LA CAPUTXETA VERMELLA
2. TON I GUIDA (La caseta de sucre)
3. L'ANEGUET LLEIG
4. BLANCANEU
5. EL PETIT POLZET
6. LA VENTAFocs
7. ELS TRES PORQUETS
8. EL FLAUTISTA D'HAMELÍN
9. EL GAT AMB BOTES
10. ELS MÚSICS DE BREMEN
11. LA BELLA DORMENT
12. DITONA

Volums de 18 pàgines, a tot color, sense text, sobre paper gruixut. Sòlida enquadernació, plastificada.

col·lecció *el cargol*

M. EULÀLIA VALERI ha preparat els guions i una síntesi de cada conte (únic text a la tapa posterior) per a facilitar la narració fidel i ajustada a les seqüències gràfiques.

MARTA BALAGUER, FINA RIFÀ, CONXITA RODRÍGUEZ ISART i MARIA RIUS il·lustren la col·lecció amb gran sensibilitat i intenció pedagògica.

LA GALERA, S. A. EDITORIAL * Ronda del Guinardó, 38 * BARCELONA (25)

CONVERSA

Els mesos de febrer i març, a Barcelona, se celebren les **Primeres Jornades sobre l'Infant Maltractat**.

Organitzades per la Comissió de la Infància del Secretariat de Justícia i Pau i per l'Escola Superior d'Assistents Socials.

In-fàn-ci-a considera interessant tenir una conversa amb **JORDI COTS**, el més directe organitzador d'aquestes jornades, perquè ens expliqui l'abast de la problemàtica i l'objectiu d'aquestes.

42-fàn

In-fàn-ci-a. Per què unes jornades sobre l'infant maltractat?

Jordi Cots. Unes jornades sobre el nen maltractat es feien necessàries aquí, perquè en el nostre àmbit, no ha estat estudiat com calia aquest problema; de la mateixa manera que a la resta d'Europa i sobretot als Estats Units sí que ha estat objecte d'estudis, i són coneguts.

Hauríem de dir que de nens maltractats n'hi ha hagut sempre històricament. Se'n podria fer la història; però fins fa

relativament pocs anys (concretament l'any 62), no s'ha definit el que se'n diu la síndrome del nen maltractat. S'anomena de diverses maneres: el nen maltractat, el nen apallissat... Com que, com sempre, la terminologia és d'origen anglosaxó, es tradueix de diverses maneres: el nen pegat, el nen apallissat, l'abús dels nens, etc... Ja fa molt temps que els diaris en parlen, i és un problema que es coneix popularment, però mal conegut i sobretot mal assumit socialment. De manera que feia falta un plantejament serè d'aquesta qüestió sense cap sentimentalisme, com el que provoca la premsa, sobretot la sensacionalista. Els diaris normals i corrents en parlen, comuniquen notícies i no poden aportar cap solució. Per desgràcia hi ha publicacions sensacionalistes que fan molt mal en aquest camp, perquè no solament ho exposen i no presenten cap solució, sinó que a més, abusen del problema.

I. Pensàvem que ens semblava molt bé dir *l'infant maltractat* i no l'infant apallissat perquè el terme era molt més ampli.

J.C. És molt més ampli, evidentment.

I. Perquè, reflexionant-hi una mica, quan vam estar pensant que et podríem fer aquesta entrevista i quan vam llegir el programa de les Jornades, que ha estat el motiu, vèiem que hi ha una reacció primària. Per un costat hi ha la premsa sensacionalista que planteja els problemes que ens fan reaccionar davant del nen apallissat, del nen que es mata, del nen que maten...

J.C. Que es mor, se'n moren. Sí, se'n moren.

I. ...i això és una reacció. Però en dir maltractat, pensàvem que hi ha tot un maltracte no aparent, existent, que aquest és el que et fa feredat.

Ens semblava que era un tema molt més ampli, i que afavoria la reflexió profunda de què estem fent amb aquest nen, especialment el més petit, que és el gran ignorat, que és una manera de maltracte.

J.C. Sí, evidentment, evidentment.

Mira, tu has tocat dos punts. Un, el que s'entén per nen maltractat, que hi anirem de seguida. L'altre, aquesta ignorància que es té del nen, i el més petit que és el que rep més, el que és objecte de maltractes perquè és un grup d'edat molt vulnerable, posem per cas fins a tres anys, que no està controlat per ningú. A partir de tres anys, quan comença l'escolarització, aquests nens entren una mica a la societat, i la societat, inconscientment, fa una mena de control: a través dels mestres, a través del carrer, a través de guarderies... Concretament, la família no s'atreveix tant a maltractar (quan els maltractes vénen de la família) un nen petit quan sap que altres el veuran. I com que molt sovint el nen fins a tres anys és i viu a casa, és el gran ignorat, doncs.

Per evitar aquest sensacionalisme de què és objecte aquest tema i perquè tots els professionals que hi incideixin s'ho prenguin seriosament, vam fer aquestes Jornades.

Cal dir que fa dos anys aquest tema va ser tractat, aquí a Barcelona, a un nivell una mica reduït, molt destinat a especialistes. L'Ajuntament de Barcelona, concretament l'Àrea de Serveis Socials, va portar un matrimoni (és curiós que a vegades hi ha matrimonis metges que se n'ocupen, com després en citarem un altre) va portar un metge americà especialista en el tractament de famílies que voluntàriament se sotmeten a tractament per resoldre la seva tendència

—podríem dir— al maltracte dels fills, o bé que senten un sentiment de culpabilitat fort després d'haver anat a parar a aquesta situació.

Aleshores aquesta presència d'aquest matrimoni de metges nord-americans va quedar reduïda a l'Ajuntament, però cal pensar que té fruit a través dels funcionaris de l'Ajuntament que s'ocupen del problema. I reprent una mica aquest antecedent, ara es fan unes Jornades que tenen una projecció més àmplia, però de totes maneres es limiten voluntàriament a professionals, encara que siguin molt amplis, entenent per professionals: metges, assistents socials, advocats, infermeres, jardineres d'infància, etc. Tota la gent que té contacte, més o menys directe i constant, amb els nens petits. No s'ha dirigit als pares perquè em sembla que els pares han de ser els beneficiaris d'aquestes jornades: una cosa són els destinataris i una altra els beneficiaris. Una de les coses que intentem en aquestes Jornades és definir el problema. I aquí anirem a la preocupació que tu deies: què s'entén per nen maltractat. És molt ampli. El nen apallissat evidentment és una part del problema, i per dir ara una definició ràpida, i potser una mica primària, hauríem d'entendre per nen maltractat aquell nen que és objecte d'una agressió, ja sigui física, ja sigui (aleshores la terminologia ja és fa més difícil) psicològica, moral o social, intencionada o bé per omisió.

Em sembla que aquesta és una definició senzilla però que enclou un ventall molt ample. De fet l'organisme que s'ha ocupat més d'aquest problema, i de definir-lo, ha estat el Consell d'Europa. Ha proclamat una recomanació, em sembla que de l'any 79, amb motiu de l'any del nen. Una recomanació, que és general sobre els drets de la infància, que té un capítol molt important sobre el tractament dels infants, i que intenta donar una definició, que és més o menys la que he dit, molt ampla, insistint sobretot en el maltractament

psicològic. El que s'hauria de dir és que sempre que hi ha un maltractament físic, hi ha alhora, evidentment, un maltractament psicològic, moral, social, segons el que es vulgui dir; perquè, de fet, ens hauríem de posar d'acord amb la terminologia, sinó no ens entendrem.

Aquest maltractament, el psicològic, pot ser molt subtil, i penetra molt profundament en el nen, i en el fons deixa unes petjades més profundes que el maltractament físic. És a dir, (ara ho dic d'una manera potser una mica massa primària) el maltractament físic es pot oblidar, el psicològic és molt més difícil d'oblidar.

I es veuen casos de criatures que no han estat objecte de cap paraula, o de molt poques paraules, o de males paraules, en el sentit de no afectuoses, que han arribat a tenir com a conseqüència un desenrotllament psicomotor deficient, un llenguatge pobre, i sobretot una tristesa molt profunda; i això sense haver estat objecte de cap maltractament físic. De manera que amb això insisteixen tots els metges que ho han tractat, els assistents socials que ho han vist, i estan preocupats (els que ho han estudiat) perquè els professionals de la medicina no estan preparats, per descobrir sobretot els maltractaments psicològics; els físics sí, i encara. Hi ha lesions que no es pot saber si són accidentals o intencionades o per omissió; ara bé, el maltractament psicològic és molt més difícil de detectar, i en aquest sentit estan molt preocupats.

He de citar un nom, el del professor americà Kempe, que l'any 62 va ser el que va definir aquesta síndrome, i tots els estudis actuals es basen en ell. El mes de setembre hi ha un congrés a París molt important on hi tindrà una participació molt forta; cada vegada la gent està més sensibilitzada per aquest problema.

I. Des d'on es pot incidir per millorar la situació?

J.C. Mira, es pot i s'ha d'incidir sobretot a través de serveis socials de qualsevol mena. És a dir, en aquest moment, de serveis socials especialitzats no n'hi ha, i s'ha de recórrer als serveis socials que existeixen. En aquests moments, l'Ajuntament de Barcelona (cito aquest cas perquè és el més proper) té un servei d'infància, i té (ara no recordo com s'anomenen), uns Consells de Barri, em sembla que en diuen. S'ha de recórrer sobretot, de cara a mesures preventives al cos d'assistents socials, i a alguns hospitals especialitzats en pediatria: Sant Joan de Déu, l'Hospital del Mar, la Creu Roja... que saben enfocar força bé aquest problema i poden orientar, fins i tot de cara a una acció que de moment es rebutja, però que també és necessària, que és l'acció judicial. És evident que les accions judicials no resolen el problema, però moltes vegades si no hi ha una acció judicial no s'arriba a un tractament terapèutic de conjunt, sense la qual cosa no s'arregla.

I. Finalment, malgrat que voldríem continuar parlant molta estona amb tu, qui organitza aquestes Jornades?

J.C. Aquestes Jornades, exactament, han estat proposades per la Comissió de la Infància de *Justícia i Pau*, de la qual en sóc secretari, a l'Escola Superior d'Assistents Socials. Saps que hi ha dues d'escoles d'assistents socials a Barcelona: una de l'ICESB, i una altra que s'anomena així, Escola Superior d'Assistents Socials, que està lligada a la Universitat de Barcelona. Totes dues escoles hi estan prou interessades; en aquest cas concret es va recórrer a aquesta darrera perquè jo hi havia donat un curs d'Infància i havíem tractat aquest problema.

També cal dir, que aquestes Jornades, com tot, són costoses de muntar, i vam recórrer a la Caixa de Barcelona, que la cito perquè no sols hi ha aportat un ajut, sinó que s'ho ha fet molt seu i em sembla que es pot posar també com organitzador d'aquestes Jornades.

BUTLLETA

D'INSCRIPCIÓ

DE SUBSCRIPCIÓ

Nom .....

Cognoms .....

Adreça ..... Telèfon .....

Població ..... D. P. .... Prov. ....

S'inscriu a l'Associació de Mestres «Rosa Sensat»

Se subscriu a **Perspectiva Escolar**

Se subscriu a **In-fàn-ci-a**

(Poseu una creu on correspongui)

(Preus per l'any 1981)

Associació de Mestres «Rosa Sensat» 2.000 ptes.

Perspectiva Escolar (10 números) 1.700 ptes.

In-fàn-ci-a (6 números) 1.350 ptes.

BUTLLETÍ DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms .....

Nom i cognoms del titular del compte .....

Banc/Caixa .....

Agència n. ....

Compte/Llibreta .....

Senyors: Els agrairé que amb càrrec al meu compte/llibreta atenguin el rebut que, anyalment els presentarà «Rosa Sensat» a.a.p.s.a. per al pagament de la meva

● inscripció a l'Associació de Mestres «Rosa Sensat»

● subscripció a **Perspectiva Escolar**

● subscripció a **In-fàn-ci-a**

(atengueu únicament el rebut d'allò que està assenyalat amb una creu)

(signatura)

«ROSA SENSAT»

Còrsega 271,
Barcelona-8

COORDINADORA ESTATAL DE «ESCUELAS INFANTILES»

19 i 20 febrer: Reunió a Gijón

Intento transmetre des del tren mentre passem terres i més terres tot el que hem viscut durant dos dies tancats a Gijón representants de diferents nacionalitats de l'Estat espanyol. He llençat tres papers i he tornat a començar de nou perquè l'aire formal i seriós amb què els omplia no respon a la veritat. Perquè la veritat és que Nord, Sud, Centre i Est, estem vivint en la nostra pell una veritat, l'única: les Escoles Bressol volem continuar existint... Per sobre d'arrels, de continguts, una cosa ens ajunta: Necessitem existir. Penso que aquest és el punt que es transpuja que ens surt a flor de pell, necessitem trobar-nos tots perquè patim les inseguretats que tantes vegades hem analitzat i programat aquí a casa nostra.

Després d'aquesta descàrrega, no sé si sentimental o objectiva passò a resumir el contingut d'aquests dies.

La reunió se celebrà en el marc de la Universitat Laboral de Gijón els dies 19 i 20 de febrer del 82.

Dins de la fredor de l'edifici ens trobàvem representants de les Coordinadores de:

Múrcia, Gijón, Alacant, Catalunya, Pamplona, Granada i Madrid. S'excusava Menorca i Saragossa.

Donat per sentat que cadascú té unes realitats molt concretes i específiques i al mateix temps diferents els uns dels altres, fet que ja tenim explicat, comparat i analitzat, es tractà, doncs, d'una trobada més objectiva.

Per part de les diferents nacionalitats es presentà un dossier elaborat amb els documents treballats per cada una davant de l'Administració, tant Central, Autònoma, com Local. Amb això s'intenta tenir localitzada, en principi dintre de la Coordinadora de Madrid, una acumulació de documents que ens dóna una història i uns continguts. Les persones que estem treballant en aquest camp hem caigut sempre en el descuit d'escriure, resumir i arxivar tot el que anem fent. Aquest error sembla que ha quedat assimilat per tothom.

El segon punt era discussió de la «Proposición de Ley sobre Escuelas Infantiles» presentada a la «Mesa del Congreso de los Diputados» pel «Grupo Parlamentario» del «Grupo Socialista del Congreso». Amb data d'entrada 3 de febrer de 1982. Però donat que ja era entrat, i es comparà amb el que Catalunya donà a conèixer a la Reunió Estatal de l'any 1981, s'acordà de

recolzar-lo sense passar a un debat. I així es donà a conèixer el recolzament tant a la ràdio com a la premsa des de Gijón.

El punt més important, que ens ocupà tres quarts parts del temps fou preparar l'Esquema de les Jornades que es celebraran a Gijón els dies 20, 21 i 22 de maig amb el nom de *IV Encuentro Estatal de Escuelas Infantiles*. L'Ajuntament de Gijón hi dóna un suport econòmic d'un milió de pessetes a més de tota la infraestructura de muntatge. Això ens porta, encara que ens obligarà a anar a una marxa molt forçada, a acceptar-ho ja que no tenim altres alternatives.

És l'Ajuntament de Gijón que patrocina i la Coordinadora Estatal posa els continguts. Des d'aquest mateix tren podem avançar-vos-els de manera molt àmplia. Seran:

- Reciclatges, o procés de formació contínua de l'educador.
- Organització interna de les Escoles Bressol.
- Escola de Pares (Participació Escola).
- Anàlisi de les relacions amb l'administració.

Es treballarà tot en Ponències i Taules. No es pretén una trobada teòrica sinó plasmar la realitat de totes les Escoles Bressol.

Per falta d'espai i temps no podem ampliar en aquests moments tots els continguts que tenim a mà. Valorem però que la participació de Catalunya és interessant i necessària per a tots.

S'informà de les entrevistes fetes a Madrid amb l'Administració Central. En els pressupostos de l'Estat desapareix el F.N.P.T. i sembla que el capítol de Guarderies Laborals queda dintre de «Acción Social para grupos infantiles y juveniles y grupos marginados». De tota manera, el que és clar és que ha passat com a capítol sense especificar a competència directa del Ministre de Treball i Seguretat Social.

Ha sortit ja l'ordre del 23 de febrer del 82 B.O.E. en la qual es convoquen les subvencions a Guarderies Laborals. Aquestes dades administratives es valoren com de molt més fàcil manipulació per part de l'Administració Central, donada la dependència directa del Ministeri.

Degut a la premsa i a les condicions amb què redactem això ens és impossible de sintetitzar o ampliar aquesta informació sobre la reunió estatal que fa poques hores ha conclòs.

Coordinadora d'Escoles Bressol de Catalunya

PREMI «ROSA SENSAT» DE PEDAGOGIA 1982

Rosa Sensat
Edicions 62

L'Associació de Mestres «Rosa Sensat», amb la col·laboració d'Edicions 62, convoca per segona vegada el Premi «Rosa Sensat» de Pedagogia, per potenciar l'estil de treball que en el camp educatiu s'ha estimulat des d'un inici com a forma més adequada per millorar l'escola: *el treball en equip dels mestres*.

Treball en equip, que parteix d'un plantejament conjunt, reflexiona sobre la pràctica escolar, de classe i/o d'institució, i després de la recollida i la discussió de les dades proposa noves solucions que han de suposar alternatives concretes per a la millora de l'escola, tot servant per a l'autoformació dels mateixos participants en la realització del projecte. És en aquesta línia que s'analitzaran els treballs presentats.

L'Associació de Mestres fa la convocatòria del Premi amb la convicció:

1. Que hi haurà equips de mestres que s'animaran a fer treballs en equip.
2. Que pot ser l'última empenya que falta als grups de mestres que, havent fet treballs en la línia esmentada, no s'han decidit a ordenar-la, escriure-la i difondre-la.
3. Que és una manera més, però de molta més quantificació, de difondre els treballs ja fets i escrits.

Per tot això, cridem tots els equips de mestres a presentar treballs al Premi «Rosa Sensat» de Pedagogia, que es regirà per les bases següents:

1. Poden presentar-se al Premi tots els treballs inèdits fets per grups de mestres i altres professionals de l'ensenyament que hagin realitzat en grup l'experiència escolar en qualsevol dels cicles: Escola Bressol, Parvulari, EGB, Formació Professional, BUP, Escola especial, Escola d'adults.
2. El treball presentat ha de suposar una millora pràctica en el camp de les escoles dels Països Catalans.
3. Del treball se'n presentaran tres còpies, en llengua catalana. L'extensió dels treballs serà com a mínim de 100 holandesos escrits a màquina a doble espai, més els annexos: taules de dades, fotos, etc. Junt amb el treball es presentarà la llista dels autors amb el seu currículum i una petita descripció de les característiques del centre, o centres, on s'ha portat a terme l'experiència.
4. Els treballs s'entregaran a l'Associació de Mestres «Rosa Sensat» (Còrsega 271, principal), que lliurarà el rebut corresponent.
5. La data màxima per a l'entrada d'originals serà el 4 d'octubre de 1982, aniversari de l'inici de «Rosa Sensat».
6. El Jurat, format per set mestres, serà elegit per la Junta Rectora de l'Associació. El presidirà Angeleta Ferrer, filla de Rosa Sensat.
7. S'adjudicarà un Premi de 200.000 ptes. Aquest premi pot ser declarat desert si a criteri del Jurat no hi ha cap treball que tingui el mínim exigible.
8. L'Associació té el dret de publicar una o successives edicions fins a 5.000 exemplars del treball premiat. Aquestes edicions s'entén que no reportaran drets d'autor. A partir dels 5.000 exemplars els autors percebran el percentatge habitual en aquest tipus de publicacions. D'acord amb els autors es podran editar altres treballs no premiats, escoltat el criteri del Jurat.
9. El veredictes es farà públic el 3 de desembre de 1982.
10. Les qüestions no previstes en aquestes bases, les resoldrà el Jurat.
11. La participació en el Premi comporta l'acceptació d'aquestes bases.

Barcelona, 4 de desembre de 1981

CONCLUSIONS DE LA SETMANA D'ESTUDIS SOBRE LA SEXUALITAT

Com a resultat de la Setmana d'Estudis sobre la Sexualitat, organitzada per l'Àrea de Jovenut i Esports de l'Ajuntament de Barcelona, amb la col·laboració del Servei d'Educació Sanitària de l'Institut Municipal de la Salut, l'Institut Municipal d'Educació, la Societat Catalana de Sexologia i l'Associació de Mestres «Rosa Sensat», i dedicada al tema: «PER UNA PEDAGOGIA DE LA SEXUALITAT», s'han definit les conclusions i propostes d'actuació següents:

I. INTRODUCCIÓ

La sexualitat és una part integrant de la personalitat de l'individu i no és susceptible de ser abordada com un compartiment estanc. Cada un de nosaltres desenvolupa un model personalitzat de comportament sexual, que parteix d'una base biològica però en el que influeix, fonamentalment el marc biogràfic i cultural.

Pedagogia de la sexualitat vol dir informar i educar, per tal d'aconseguir una personalitat humana sexualment i socialment responsable lliure i espontània. Sexualitat que haurà de ser enriquidora de si i de l'altre, honesta i lleial, procreadora quan així es desitgi assumir i, per sobre de tot, creadora de comunicació interpersonal i de plaer. Per tant, sexualitat és un concepte molt més ampli que reproducció.

La responsabilitat de portar a terme aquesta pedagogia de la sexualitat correspon a la família, a l'escola i a la societat en general.

II. PRINCIPIS GENERALS

A) De cara a la família:

1. És necessari que els pares assumeixin la seva pròpia sexualitat com a condició indispensable per a poder transmetre als fills una actitud de naturalitat i espontaneïtat.
2. Cal que els pares no renunciïn al seu paper primordial en el desenvolupament d'aquest important aspecte de la personalitat dels seus fills.

B) De cara a l'escola:

1. La coeducació és una primera fita bàsica de cara a normalitzar la visió de la sexualitat.
2. El mestre ha d'assumir la seva pròpia sexualitat i ha de saber desvincular la visió de la seva sexualitat adulta per tal d'adaptar-se a les necessitats dels infants.
3. Hauria d'haver-hi una distribució equilibrada de mestres i mestresses al llarg de l'escolaritat. Cal que els mestres homes s'incorporin als parvularis i a les primeres etapes, cosa que actualment no succeeix.
4. La sexualitat no és susceptible de ser abordada des d'una assignatura. Cal que sigui contemplada en totes les seves vessants en el marc educatiu global.
5. Els continguts han de ser adaptats al desenvolupament evolutiu del nen, tenint en compte el seu entorn social.
6. És important establir una relació de proximitat entre el mestre i l'infant per tal d'afavorir el diàleg i la comunicació.
7. La pedagogia de la sexualitat ha de ser assumida pel claustre de cada escola, per tal d'aconseguir una coherència interna. Ha de ser donada per la pròpia escola, sense intervencions externes, llevat de temes puntuals que requereixin la presència d'especialistes.
8. És important el diàleg entre els mestres i els pares. La coherència del claustre és un factor que l'afavorirà.
9. Per tal que sigui possible aquesta coherència interna de l'escola, és imprescindible que els claustres siguin estables.

C) De cara a la societat:

1. Els mitjans de comunicació social han de ser informadors i no deformadors.
2. Els professionals amb una incidència directa o indirecta sobre el tema (metges, psicòlegs, advocats, juristes, etc.) han de tenir una preparació suficient per tal de no transmetre una visió deformada de la sexualitat.

III. PROPOSTES D'ACTUACIÓ

1. Valorem positivament les orientacions sobre educació sexual, incloses en el Projecte de Programa d'Educació Sanitària a l'Escola, de la Conselleria d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, que recull aportacions anteriors també presentades en el marc de la Setmana, com a punt de partida d'un treball pràctic en aquest camp.
2. Proponem que es facin arribar a tots els mestres les Orientacions esmentades en el punt anterior i les Conclusions d'aquesta Setmana, per tal que serveixin com a punt de partida d'una discussió en els claustres. Les Entitats competents (Conselleria d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, Institut Municipal d'Educació) haurien de propiciar aquest debat.
3. Recomanem que en els programes existents de formació continuada dels ensenyants hi sigui inclòs l'àmbit de la sexualitat, així com també en les Escoles Universitàries de Formació del professorat d'E.G.B.

4. Promoure l'existència d'un fons de documentació sobre la pedagogia de la sexualitat que faciliti la tasca dels educadors i altres estaments responsables.
5. Promoure la recerca sobre material pedagògic aplicable a la pedagogia de la sexualitat en tots els seus aspectes.
6. Necessitat de coordinar les diverses àrees municipals que treballen sobre aquest tema.
7. Promoure l'estudi, des de la perspectiva del dret comparat, de la regulació jurídica en altres països de la Pedagogia de la Sexualitat i fer-ho arribar als partits polítics i entitats competents per tal de veure la necessitat de dotar-nos d'una llei que estableixi un marc jurídic ampli en aquest camp.
8. Crear una TAULA DE SEGUIMENT d'aquesta Setmana, que desenvolupi les recomanacions i propostes que se n'han derivat i que estudi tots els suggeriments que se li facin arribar. Aquesta Taula tindrà la seu a l'Àrea de Jovenut i Esports, carrer d'Avinyó, 7; telèfon 317 34 65.

A SAIFORES (Baix Penedès):

Cap de setmana: 17 i 18 abril

Curs sobre **LA PROGRAMACIÓ A L'ESCOLA BRESSOL**
a càrrec d'**ELINOR GOLDSCHMIED**

Cal portar: moltes ganes de treballar, de reflexionar..., però també de divertir-se.

NOMBRE LIMITAT DE PLACES: 30 persones.

HORARI:

matí... de 10 a 1
Dia 17 — Dissabte tarda... de 4 a 7
Dia 18 — Diumenge matí... de 10 a 1

Preu del curs: 1.800 ptes.

Preu d'estada 1.000 ptes.

a Saifores

Per MATRICULAR-SE al curs, adreçe'u-vos a l'Associació de Mestres Rosa Sensat, Còrsega 271, pral. Tel.: 237 07 01. (Abans del 2 d'abril.)

ESCOLA D'ESTIU 1982. BARCELONA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

De l'1 al 14 de juliol, a Barcelona, organitzada per
L'ASSOCIACIÓ DE MESTRES «ROSA SENSAT»

Els que viuen a més de 40 km. de Barcelona, cal que facin preinscripció abans del 20 de maig, enviant fotocòpia del títol de mestre o certificat del centre on treballen.

En el proper número donarem més notícies.

cop d'ull a revistes

PEDAGOGIA

VENTURA, Núria. *Libros para todos los gustos*. «Cuadernos de Pedagogía.» Gener 1982, núm. 85, pp. 33-38.

MIR, Clara. *El niño y el juego*. «Reforma de la Escuela.» Desembre 1981, núm. 35, pp. 20-23.

BASSA, Ramón. *La lectura y la escritura como placer*. «Reforma de la Escuela.» Desembre 1981, núm. 35, pp. 32-34.

COMISIÓN DE PADRES Y EDUCADORES. «*Escuela Bressol*». Xiroi. «Cuadernos de Pedagogía.» Gener 1982, núm. 85, pp. 49-51.

GRATACÓS, Rosa; MALAGARRIGA, Teresa i ÀNGEL, Carme. *L'expressió en el Parvulari i Cicle Inicial*. «Perspectiva Escolar.» Novembre 1981, núm. 59, pp. 32-35.

SALA, Carme. *El Cicle Inicial. No oblidem l'educació cívica*. «Perspectiva Escolar.» Desembre 1981, núm. 60, pp. 52-54.

PONT, Esteban. *Los párvulos y el Cicle Inicial*. «La Escuela en acción.» Gener 1982, vol. IV, pp. 33-34.

ESCOLA I SALUT

JIMÉNEZ, Núria i BRAS, Josep. *L'alimentació a l'Escola Bressol*. «Perspectiva Escolar.» Novembre 1981, núm. 59, pp. 7-11.

PSICOLOGIA

BENITO, Joaquín. *Lapierre-Autocourier. Una síntesis de su teoría y práctica psicomotriz*. «Boletín de Psicomotricidad CITAP.» Gener 1982, núm. 2, pp. 13-24.

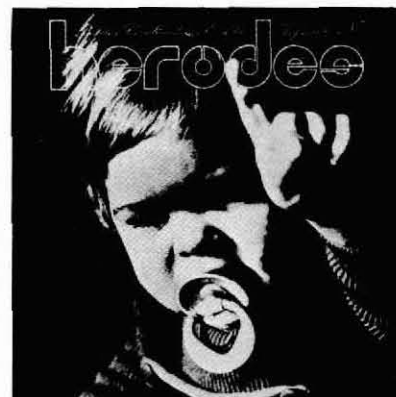
VIGOTSKY, L.S. *El juego y su función en el desarrollo psíquico del niño*. «Cuadernos de Pedagogía.» Gener 1982, núm. 85, pp. 39-48.

ime INFORMATIU

El *Full Informatiu de l'Institut Municipal d'Educació* (—IME— de Barcelona) vol ser un mitjà de comunicació i difusió de les seves activitats i experiències i també un recull d'informacions que les diferents escoles o entitats puguin fer arribar a l'IME i que siguin d'interès per als mestres de la ciutat de Barcelona.

En el primer número, desembre de 1981 informa de: què ofereix, què és l'IME, què pretén.

Inclou a més una relació de totes les revistes que es reben actualment a la seva biblioteca.

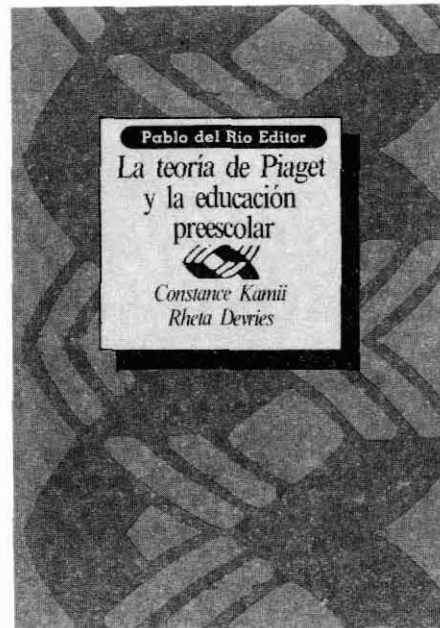
HERODES

Boletín Coordinadoras Escuelas Infantiles (núm. 0)

Ha arribat a les nostres mans aquest butlletí publicat a Granada, que neix amb ganes d'intercanviar opinions, experiències, projectes i acords dels qui es mouen entorn de l'educació dels infants i amb l'esperança de ser el porta veu de la «Coordinadora Estatal de Escuelas Infantiles», reclamant un espai informatiu propi, per a les Escoles Bressol i parvularis.

biblioteca

KAMII, C. — DEVRIES, R. **La teoría de Piaget y la educación preescolar.** Pablo del Río Editor. Madrid, 1981.

Les autors d'aquest llibre són especialistes en psicologia de l'educació, i realitzen la seva experiència en l'aplicació pedagògica de les teories de Piaget a parvulari. En l'elaboració dels objectius del seu programa, donen tanta importància als aspectes socio-afectius com als cognitius, ja que contribueixen per un igual al desenvolupament intel·lectual de l'infant. La seva investigació, publicada en diversos llibres, es perfecciona en el temps, com podem veure en els apèndix que les autors han escrit per a l'edició present.

los pequeños juguetes de tu hijo

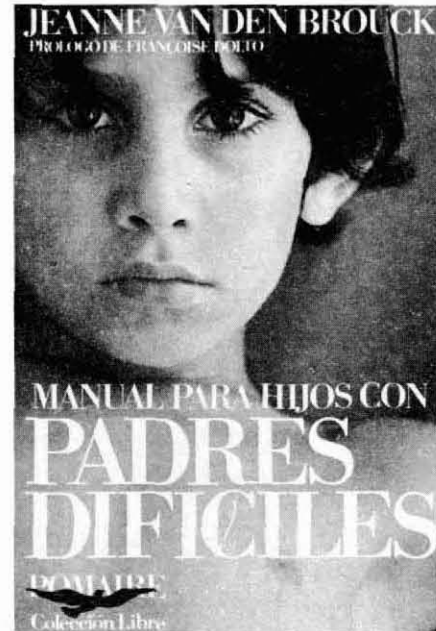
A. Marie De Besombes
Annick Delhumeau

infancia / DAIMON

DE BESOMBES, A.M. **Los pequeños juguetes de tu hijo.** Ed. Daimón. Barcelona, 1981.

Aquest és un llibre molt agradable de llegir, tant per la seva presentació com pel seu llenguatge planer i a l'abast de tothom. Sembla que pel tema que tracta i per la senzillesa com ho fa, no ens hagi de dir res de nou, però ben al contrari, incideix de forma concreta en els aspectes importants del joc i aporta un petit recull de suggeriments pràctics.

VAN DEN BROUCK, J. **Manual para hijos con padres difíciles.** Ed. Pomaire. Barcelona, 1980.

Un llibre força original, escrit per una psicoanalista, que està adreçat als infants amb «pares difícils» però, quins pares més o menys novells, no han passat angúnies amb un nadó als seus braços? L'autora explica, als infants de totes les edats, com educar els seus pares amb detall. Tot i que és pensat i escrit en un to humorístic, és un llibre seriós i que farà pensar molts pares i educadors.

DIEM, L. **Ejercicios de psicomotricidad infantil.** Publicaciones ICCE. Madrid, 1980.

La idea base s'expressa a la introducció; «el que no s'aprèn de petit ja no s'aprèn de gran». Els aprenentatges que permeten a l'infant avançar cap a l'autonomia es fonamenten en l'experiència, fruit de la motivació interna i d'un entorn estimulator. Aquest llibre valora l'activitat de l'infant des d'abans del seu naixement i des de diferents vessants: salut física, situació espacial, aspectes afectius i socials, expressió, etc., i aporta jocs i materials que el fan essencialment pràctic.

dossiers
ROSA SENSAT

DOSSIERS
ROSA SENSAT

OBSERVACIÓ I EXPERIMENTACIÓ
A PARVULARI

DOSSIERS
ROSA SENSAT

ALIMENTACIÓ DEL
NEN PETIT
A L'ESCOLA BRESSOL

DOSSIERS
ROSA SENSAT

FOLKLORE A
L'ESCOLA BRESSOL

DOSSIERS
ROSA SENSAT

PSICOPEDAGOGIA
DEL NEN DE 0 A 36 MESOS

DOSSIERS
ROSA SENSAT

FOLKLORE A
L'ESCOLA BRESSOL-II

MATERIAL DE CLASSE COMPLEMENTARI DE «LA CLAU» DE ROSA SENSAT.

EXPERIÈNCIES-CICLE INICIAL

El material de les dues caixes

1er Curs d'Experiències

Aquest material correspon als llibres d'Experiències de la Col·lecció «La Clau» de «Rosa Sensat» —Editorial Onda. Està pensat per a facilitar les activitats d'observació i manipulació.

Recull el material necessari per treballar du-

2^{on} Curs d'Experiències

rant el curs, amb excepció dels organismes i d'algun material d'existència corrent a totes les llars.

La seva finalitat és de donar fetes una colla de gestions per a facilitar als mestres la feina de cada dia.